

Naturresurser, ekosystem och biodiversitet

 KLIMATRIKSDAG 2022

Naturresurser, ekosystem och biodiversitet

All social och ekonomisk utveckling sker i relation till naturen och måste vara inom ramen för dess kapacitet. Annars riskerar vi kollaps. Vår klimatpåverkan har redan vida överskridit den absoluta smärtgräns för vad naturen kan återhämta sig ifrån. Det räcker därför inte bara att begränsa utsläppen, vi måste stärka naturens kapacitet att ta upp kol från atmosfären och lagra det i biosfären. Motioner i denna kategori gör upp med människans ohållbara nyttjande av naturresurser och visar hur människan kan ta en positiv roll i samspelet med omkringliggande ekosystem för att åter få en stabil planet.

Albin Helander

Begagnat är trendigt. Bryt köp och släng samhällskulturen.

Sammanfattning

Insatser från staten, regering och kommuner som ger bidrag till företag som siktar på en hållbar utveckling och höjer skatter för ohållbara industrier och produkter. För att uppnå en hållbar utveckling bör vi sträva efter en cirkulär ekonomisk utveckling. Genom insatser från staten med reklam och belöning kan kunskapen om att göra rätt öka.

Föreslagna åtgärder

- *Företag ska få rabatt eller bidrag för hållbar produktion.
- *Ökad skatt på plastprodukter och användningen av fossila bränslen.
- *Reglering av kvantiteten och sortens reklam vi utsätts för.
- *Reklam som gynnar secondhandbutiker.

Motiv och bakgrund

Det finns ett problem i dagens samhälle med konsumtionen. Det finns en slags kultur i samhället att köpa nya saker det gamla duger inte. Man vill ha den senaste telefonen eller de senaste trendiga skorna, jeansen eller tröjan. När det släpps en ny trendig produkt så vill alla ha den och man byter ut den snabbt mot sina gamla som egentligen inte är så gammal utan den hade kunnat hållit ett par år till. Vi kan inte fortsätta leva på detta sättet det är inte hållbart. Vi måste uppnå hållbar utveckling för att mänskligheten ska kunna leva vidare i flera generationer. Vi lever i en linjär ekonomisk utveckling dvs att vi tillverkar nya produkter som vi säljer billigt och sen slänger och förbränner helt funktionella saker. Detta är väldigt ohållbart och vi bör sträva mot en cirkulär ekonomisk tillväxt vilket innebär att vi ska producera nya saker som är återvinningsbara, så när vi inte har användning av

fortsättning # 27

---

produkten längre så kan man plocka isär den och skapa nya saker med rester från gamla produkter. Det bör göras en insats från staten där man inleder en rabatt eller ger bidrag till företag som ägnar sig åt hållbar produktion dvs att man ska använda sig av styrmedel (moroten) för att få företag att sikta mot en hållbar utveckling. Dagens situation är ändå mycket bättre än för 30 år sedan där människor runt om i världen knappt visste att våra utsläpp påverkar den globala uppvärmningen men vi måste fortfarande ta större ansvar och ta tag i problemet. Det är idag en större utsträckning av människor som känner till vikten av hållbar utveckling och konsekvenserna. Problemet att vi köper nya saker istället för begagnade kan ha sig grund till att vi utsätts för så mycket reklam och marknadsföring på sociala medier. Mycket profiler på sociala medier skapar trender och får folk att köpa produkter som ofta inte är kvalitativa vilket innebär att du slänger produkten dem sålt på dig ganska snabbt.

Myndigheterna som behöver ta ställning och göra något åt saken för att förbättra situationen är Stockholms internationella miljöinstitut och naturvårdsverket. För att uppnå hållbar utveckling så bör vi återvinna gamla produkter, använda produkter så länge dem håller, se till att dem är återvinningsbara och minska produktion av mat och elektronik. Texten Avfallshierarkin, återanvändning från sysav menar på att vi lever i ett köp-och-slängsamhälle vilket innebär att vi köper det nya som släpps för det gamla duger inte längre och vi lagar inte heller det som går sönder utan att vi köper nytt istället. Varav mycket av det vi kastar är varken utslitet sönder. Sysav skriver också i sin text Avfallshierarkin, förebyggande att i genomsnitt så slänger varje svensk 466 kg sopor året 2018 vilket är modern tid jämfört med för 90 år sedan där man genererade 30 kg sopor på ett år.

Sysav, Förebyggande. 2021-04-29

<https://www.sysav.se/skola/Avfallstrappan/Forebyggande/>

Sysav, Återanvändning: 2021-04-29

<https://www.sysav.se/skola/Avfallstrappan/Ateranvandning/>

Stockholms internationella miljöinstitut: 2021-04-29

<https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/sei-stockholms-internationella-miljoinstitut/>

Naturvårdsverket: 2021-04-29

<https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/naturvardsverket/>

Lukas Johansson

Skatt på nötkött!

Sammanfattning

År 2018 släppte varje svensk ut 8,06 ton koldioxid och enligt Parisavtalet ska den globala uppvärmningen stanna på två grader och strävas till 1,5 grader. Enligt tre olika mål måste vi sänka utsläppen till ett ton koldioxid per person per år. Att införa skatt på nötkött hade hjälpt människor att göra mer miljövänliga val i vardagen.

Föreslagna åtgärder

Att öka sannolikheten för ett miljövänligt beteende genom bestraffning via skatt. Privatpersoner måste göra en klimatpositiv livsomställning och därför bör det införas skatt på nötkött för att uppnå det. Motionen innefattar alla de olika hållbarhetsdimensionerna dvs den, ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen.

Motiv och bakgrund

Året 2018 släppte varje person i svenska befolkningen ut 8,06 ton koldioxid (Naturvårdverket, u.å.) vilket måste minska om vi vill behålla vår jord. Enligt Parisavtalet ska globala uppvärmningen hållas kvar vid två grader och att det ska strävas för att uppnå 1,5 grader. Enligt de tre miljömålen, Generationsmålet, Parisavtalet och "Begränsad klimatpåverkan" bör varje person i hela världen genomsnittligt bara släppa ut 1 ton koldioxid per år till 2050 (Sveriges miljömål, u.å.). För att uppmuntra människor till att göra mer klimatsmarta och miljövänliga val hade skatt på o-miljövänligt beteende fungerat. Det finns vetenskapliga och tekniska och ekonomiska medel för att främja omställning men ändå har världen inte uppnått tillräckliga förändringar ännu. Enligt en studie är det inte det bara det tekniska som måste förbättras utan även människors beteende, dvs att fler människor måste aktivt göra fler miljövänliga val i deras vardag. Ett sätt att uppnå detta är psykologiskt genom att sätta skatt på nötkött eftersom att enligt Livsmedelsverket:

fortsättning # 28

"Nötkött på den svenska marknaden orsakar 23-39 kg koldioxidekvivalenter* /kg kött". (Livsmedelsverket, 2021)

Genom att införa skatt på nötkött kommer människor att köpa mer miljövänliga alternativ i och med att det kommer vara billigare.

Naturvårdverket (u.å.) <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-per-person/>

Sveriges miljömål (u.å.) <https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/generationsmalet/konsumtionsbaserade-vaxthusgasutslapp-per-omrade/>

Livsmedelsverket (2021) <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/miljo/miljosmarta-matval2/kott-och-chark>

Elin Persdotter

Äta mer vegetariskt

Sammanfattning

Sammanfattningsvis så sammanfattar man texten till att utsläppen från köttindustrin tär på naturens resurser inte bara det att slakta djuren utan även allting som kommer till det såsom att ge dom mat och transportera djuren är stora hinder vi måste lösa för att minska våra utsläpp. Även olika lösningar på detta såsom att minska priset på alternativ mat och höja den på köttet, likaså att man slutar marknadsföra kött på det sättet vi gör nu i media och inte lägga en sorts skam på att vara vegan/vegetarian.

Föreslagna åtgärder

De ekologiska och veganska/vegetariska alternativen måste minska i pris samt att priserna på kött ökar.

En annan åtgärd är medias hantering att marknadsföra den vegetariska maten men även minska på marknadsföring av kött.

Att äta vegetariskt eller vara vegetarian måste fortsätta vara något trendigt snarare än ett subkulturellt attribut som är mode idag.

Motiv och bakgrund

Inspirera folk till att välja bort kött och välja vegetarisk istället. Det påverkar hälsan och klimatet alldeles för mycket till det negativa. Att äta så pass mycket kött som vi gör är varken hållbart för klimatet eller för oss själva. Den stora delen av våra klimatutsläpp kommer från köttet, om vi väljer att äta mindre kött och antingen kolla på de ekologiska köttet eller välja vegetariskt så minskar matens klimatpåverkan och ökar naturens förutsättningar att inte förstöras av klimatutsläpp. Om man kollar på köttets klimataspekter så är det mycket mer än utsläpp av växthusgaser, även att föda upp mer djur tar på våra resurser det tar t.ex mer mark än vad det hade gjort att odla mer grönsaker som ett exempel. Även en stor del av allt spannmål som vi odlar eller importerar används som djur mat det är en stor slöseri. Bland annat så påverkar kött och mejeriprodukter lika mycket utsläpp som alla bilar, bussar, båtar och flygplan i världen. Under 2016 kom

fortsättning # 30

---

man fram till att kött, mejeri och foderproduktion stod för hela 13 procent av alla totala växtgasutsläpp. Eftersom djuren även mats med mycket mat som istället hade kunnat ges direkt till människorna så tas det även där stora resurser. Problemet ligger inte bara i själva köttet som folk äter utan hur mycket det tär på jordens resurser att transportera maten till djuren så dom kan få näring, att sedan transportera ut köttet till jordens alla delar.

En åtgärd som man vill se är att både de ekologiska och veganska/vegetariska alternativen minskar i pris samt att priserna på kött ökar. En annan åtgärd är medias hantering att marknadsföra den vegetariska maten men även minska på marknadsföring av kött. Detta kan man göra genom att sätta ökade priser på när företag vill göra reklama av kött, en typ av skatt man måste betala.

Att äta vegetariskt eller vara vegetarian måste fortsätta vara något trendigt snarare än ett subkulturellt attribut som är mode idag. Detta kommer leda till att varje individ tänker över sin köttkonsumtion och istället för att äta kött varje dag i veckan minskar man det med att äta det $\frac{3}{4}$ gånger i veckan.

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/kott-klimat-och-miljo-dina-val-paverkar/>

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/fragor-och-svar-om-kott-och-miljo/>

Ulises Engblom Clavijo

Trenden med att nytt är trendigt påverkar vårt klimat negativt och vi behöver en normändring

Sammanfattning

Dagens produktion och konsumtion av kläder har en enorm inverkan på vår miljö där vi slänger användbara kläder och köper nytt. Problematiken ligger i att det är trendigt med nytt och min poäng med denna motion är att inte bara uppmärksamma problemet men också försöka motivera privatpersoner och företag att ändra normen och konsumera samt producera mer ekologiskt. Vi har bara en planet men ändå använder vi globalt idag resurser från 1.7 jordklot och har begränsad tid att lösa klimat problemen.

Föreslagna åtgärder

Ställa högre krav på klädbutiker i form av att de måste ta emot och sälja gamla kläder för att minska produktionen och konsumtionen.

Influencers och stora klädföretag bör göra reklam för second hand produkter i hopp om att skapa en ny trend för befolkningen.

Motiv och bakgrund

Vi människor producerar och konsumerar mycket av jordens resurser främst kläindustrin och för att kunna nå en hållbar utveckling krävs det att vi når en hållbar konsumtion och produktion. Hallå Konsument skriver i sin artikel, Mina kläder slukar jordens resurser att det krävs cirka 12 000 liter vatten för att producera ett par jeans och år 2019 slängde varje person i sverige cirka 7.5 kilo kläder varav 60% av dessa fortfarande var användbara, dessa kläder kunde ha återanvänts istället för att slängas och på så sätt påverkat både miljö och behövande positivt.

fortsättning # 31

Problemet ligger i normen om att nytt är trendigt, enligt Michaela Rosenback som skrivit artikeln, därför gillar du att shoppa menar att som medlem av samhället söker man tillhörighet och som det ser ut nu bidrar nya kläder, ny bil, ny klocka etc till en högre status. detta är för att vi har ett belöningsystem som ger oss dopaminkickar (känsla av välbehag) när vi tillfredsställer våra behov. Utöver högre status bidrar detta konsumtionssamhälle också till klimatförstöring och vi måste hitta ett sätt att nå högre status utan att förstöra miljön. En artikel av World Wide Fund for Nature tar upp relevant fakta om vår jords Ekologiska fotavtryck, Det ekologiska fotavtrycket är en beräkning av hur mycket av jordens resurser vi använder och därmed hur många jordklot vi kommer behöva om vi fortsätter som vi gör.

Exempelvis använder vi nu på en global nivå 1.7 jordklot vilket då är 0.7 jordklot för mycket och om alla skulle konsumera som vi gör i sverige skulle vi behöva strax innan 4 jordklot. Som ni kan se är dagens konsumtionssamhälle extremt ohållbart och de måste ske en ändring. enligt wwf

I dagens samhälle använder vi oss av linjär ekonomi, kortfattat handlar linjär ekonomi om att utvinna naturresurser, producera produkter och sedan konsumera produkterna där producenterna går vinst. Problemet med linjär ekonomi är det stora uttaget av naturresurser och resurserna är inte oändliga och kommer eventuellt ta slut, därmed föreslår jag en lösning i form av att staten bör fokusera resurser på att skaffa en högre grad cirkulär ekonomi där även våran jord får ta del av vinsten. Vad är då cirkulär ekonomi? Cirkulär ekonomi är då raka motsatsen till linjär där vi istället för att tillverka, packa och kassera sakerna, återanvänder vi dem så länge som möjligt då vi slösar mindre på jordens resurser och därmed sänka vårt globala fotavtryck med hjälp av mer cirkulär ekonomi. Exempelvis kan du ge dina gamla kläder till second hand butiker där de kan återanvändas istället för att slängas, konsumera mer miljövänliga produkter som du vet kan återvinnas som exempelvis välja elbil, ta bussen när du kan, förnybar energi, konsumera närproducerat, etc.

En annan lösning som tar hjälp av cirkulär ekonomi är att staten måste ställa högre krav på klädbutiker, där de inte slänger användbara kläder men också säljer kläder av deras märke på second hand och på så sätt minska vårt globala fotavtryck.

32

Florian Rodrick Solberg, Elliot Moore, Åke Elfving och Felicity Chen

Onödig konsumtion av stilla flaskvatten i Sverige

Sammanfattning

Idag är 100% av Sveriges kranvatten helt rent, men fortfarande köper en stor del av befolkningen vatten i plastflaskor, enbart för enkelhetens skull. Denna lathet från befolkningen orsakar en onödig konsumtion av vattenflaskor.

I Sverige konsumerar befolkningen 25 liter vatten från vattenflaskor per person per år. Detta är för mycket med tanke på att Sverige har 100% rent kranvatten som är väldigt billigt och lättillgängligt. Konsumtion av vattenflaskor slösar på miljöbelastande plast som dessutom måste transporteras med koldioxidutsläppande fordon.

Föreslagna åtgärder

I Sverige ska stilla, buteljerat vatten förbjudas att säljas i livsmedelsbutiker och endast serveras i restaurang.

Motiv och bakgrund

I Sverige köper en stor del av befolkningen flaskvatten även om Sverige har 100% rent kranvatten. Detta anser vi som ett problem eftersom transporten av buteljerat vatten är miljöovänligt och produkten består av miljöbelastande plast som lätt hamnar i natur och hav. Dessutom har Sverige redan helt rent kranvatten vilket ger få anledningar till att köpa stilla flaskvatten. Vi föreslår ett förbud att sälja stilla flaskvatten i livsmedelsbutiker.

Problemet som kan uppstå är att befolkningen vill ha lättillgängligt stilla vatten även när de inte är hemma. Detta kan man kontra med att placera ut vattenkiosker där man kan få gratis vatten att fylla i små muggar gjorda av papp.

De generella lagstiftningspunkterna på livsmedelsverkets hemsida tar inte upp en punkt om lagstiftning för klimat och miljö. Vi anser att livsmedelsverket borde ha en sådan punkt eftersom transporter och miljöbelastande ämnen i livsmedelsprodukter förstör klimat och miljö.

fortsättning # 32

Idag transporteras buteljerat vatten med båt, flyg, bil eller tåg, vissa mer miljövänliga än andra, men fortfarande onödiga eftersom Sverige har 100% rent och lättillgängligt kranvatten. Plasten som flaskorna är gjorda av är miljöbelastande och hamnar lätt i natur och hav, och förpackat vatten har en högre halt av mikroplaster. Plasten som hamnar i naturen ökar halten mikroplaster i livsmedelsprodukter som t.ex. fisk och musslor. Vi vet inte vad mikroplaster har för effekt på kroppen men det är inte en naturlig del av människans behövda kost och därför skulle kunna vara en hälsorisk om kroppen har en för hög halt av det.

Vi kopplar denna motion till olika globala mål, bl.a. nummer 12, Hållbar konsumtion och produktion, och nummer 14, Hav och marina resurser.

<https://www.svenskvatten.se/fakta-om-vatten/dricksvattenfakta/kranvatten-vs-flaskvatten/>

<https://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel-kontroll/dricksvattenproduktion/forpackat-dricksvatten>

<https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/lagstiftning1>

<https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/mikroplast>

---

*Simona Guler, Donna Wu, Elsa Sjölund, Adam Jonströmer,
Miriam Wiklund, Isabella Ramos*

Hindra köttimport från länder som inte uppnår miljökraven och stötta närproducerat kött som uppfyller kraven

Sammanfattning

Idag är många medvetna om den negativa påverkan kött har på människan och naturen. Köttproduktionen orsakar stora mängder utsläpp av växthusgaser, hotar den biologiska mångfalden och utgör en långsiktig hälsofara. Dessutom utgör transport av kött och djurfoder ett stort problem, därmed behöver Sverige minska sin köttimport. För att inte orsaka en förhastad förändring som kan ge upphov till demonstrationer, bör staten även stödja närproducerat kött som uppnår kraven. Stickprov kan införas för att granska köttets miljöpåverkan. På så sätt kommer en hållbar köttindustri främjas.

Föreslagna åtgärder

- Ge bidrag till svenska bönder som uppnår kraven för köttproduktion som inkluderar minimal användning av antibiotika och begränsat utsläpp av växthusgaser.
- Begränsa import från utländska företag som inte uppnår de svenska kraven
- Införa slumpmässiga stickprov på köttet för att granska om de uppnår kraven.

Motiv och bakgrund

Köttproduktionen är något som orsakar mycket utsläpp. Både när det gäller att föda upp djur och de långa transportsträckorna. Här i Sverige har konsumtionen av kött minskat från 88,4 kg per capita 2016 till 78,6 kg per capita år 2020 enligt Jordbruksverket. Det är bland annat för att människors tänk kring kött har ändrats.

fortsättning # 34

Vi är mer medvetna om matens miljöpåverkan, hälsoaspekterna, trenderna och hur djuren behandlas. Men denna förändring går för långsamt och är inte tillräcklig. Det är därför vi föreslår åtgärderna ovan.

Först och främst, med dessa åtgärder, kommer utbudet av kött att minska under de kommande åren. Om priserna av köttet går upp och utbudet minskar, skulle svenskar välja att äta mer vegetariskt. Dessutom medför det en reduktion av växthusgaseffekten. Minskad konsumtion av kött ger även lägre risk att utveckla både cancer och hjärt-och- kärlsjukdomar.

Om svenskar äter mer vegetariskt är det gynnsamt både från ett hälsoperspektiv samt från ett energiperspektiv. Köttkonsumtionen är nämligen inte hållbart energimässigt, då spannmål som kunde konsumeras av människor, istället omvandlas till djurfoder. Enligt en rapport från Naturskyddsföreningen går runt 80 procent av världens odlingsareal till foderodling. Detta är ett enormt resursslöseri för att endast 10-15% av energi går vidare till nästa konsument i näringskedjan. Detta betyder att ungefär 90% av energi går i förlust efter varje trofinivå. Därmed skulle energiförlusten minskas om svenskar äter mer vegetarisk. Detta kommer i sin tur reducerar mängden av resurser som krävs inom agrikulturen.

I Sverige finns det ingen antibiotika i det kött vi äter, utan det är användningen i köttproduktionen som ger indirekta effekter på vår folkhälsa och en ökad mängd antibiotikaresistenta bakterier. Detta skulle spåda på det redan allvarliga problemet med antibiotikaresistens.

Enligt FAO (FN:s fackorgan för jordbruk, skog och fiske) står animalieproduktion för cirka 15% av det globala växthusgasutsläppet. Dessa domineras av oundvikliga utsläpp såsom lustgas från marken och metan från djurhållningen. Köttproduktionen utgör dessutom ett av de främsta hoten mot den biologiska mångfalden. Den naturliga vegetationen konkurreras ut i samband med expansion av betesmark och foderodling. Dessa förstör organismernas habitat och reducerar den biologiska mångfalden. Genom att stötta bönder som tar hänsyn till den biologiska mångfalden kan skadan minimeras. Om vi stöttar de svenska bönderna som producerar exempelvis KRAV-märkta eller ekologiska produkter, kommer utsläppen att minska. KRAV-bonden använder inte importerat djurfoder då en stor del av fodret odlas på den egna marken. Djuren behandlas enligt de etiska förhållningsreglerna och får en bättre levnadsstandard. Dessutom behöver inte köttet transporteras långa sträckor.

Transport av konstgödsel, djurfoder och bekämpningsmedel utgör ett enormt problem. Exempelvis importeras mängder av sojaböner från Sydamerika, då produkten är proteinrik och lämplig att använda till djurfoder. Dessa transporteras

fortsättning # 34

---

oftast med fossildrivna fordon, vilket i sin tur belastar miljö i form av växthusgaser och försurning. Den negativa dominoeffekten kan minimeras, när staten stödjer kravmärkta köttprodukter eftersom transportsträckan förkortas betydligt med närodlat djurfoder . Om det blir mer lönsamt att producera miljövänlig kött, kommer fler företag att följa kraven. Detta skulle bidra till en hållbar köttproduktion, vilket är i enlighet med FN:S globala mål 12 som fokuserar på hållbar produktion och konsumtion. Genom att satsa på närproducerat livsmedel kan Sverige dessutom reducera sitt behov av importvaror. Detta är gynnsamt utifall världen hamnar i ett krisläge.

Anton, Beata, Ida, Isabella, Karin, Lukas

Reformera sophanteringen i Sverige

Sammanfattning

Vi begär att sophanteringen i Sverige ska bli mer jämlik och att gemensamma regler och lagar ska gälla för samtliga kommuner. Vi har ett antal förslag för hur detta ska genomföras:

- Inför komposteringskrav i hela Sverige!
- Installera fler återvinningsstationer!
- Avskaffa allmänsopor!
- Kräv vite av kommuner som inte följer de ovanstående kraven!

Föreslagna åtgärder

- Att införa komposteringskrav i hela Sverige.
- Att installera fler återvinningsstationer.
- Att avskaffa allmänsopor.
- Att kräva vite av kommuner som inte följer de ovanstående kraven.

Motiv och bakgrund

Sophanteringen är ojämlig i dagens Sverige. I vissa kommuner är det väldigt svårt, om inte omöjligt, för privatpersoner att sopsortera och återvinna på ett konsekvent plan, i andra kommuner är det enkelt och smidigt. Även inom en och samma kommun kan det skilja sig markant. Att införa lika krav för hela landet gällande sopsortering skulle gynna både individer och samhället i stort. På ett relativt enkelt sätt kan vi, genom att förändra systemet, sortera nästintill alla sopor i Sverige och bland annat minska utsläppen av mikroplaster.

I juni 2018 beslutade regeringen att det skulle införas krav på att kommuner ska tillhandahålla system för kompostering. Beslutet kan läsas på regeringens hemsida. Systemet skulle vara på plats senast 1 januari 2021, men i slutet på 2021 kan vi fortfarande se gammalt beteende i flera kommuner. I t.ex Stockholm Stad och Nacka är det fortfarande ingen självklarhet att sortera matavfall. Eftersom systemet satts i verket i många andra stora kommuner, som Malmö och Uppsala, borde det inte vara ett stort problem att införa. Vi hävdar att kommuner som inte följer detta system borde vara skyldiga att betala vite. Se länk 1, 2.

fortsättning # 39

Återvinningsstation borde finnas på nära avstånd för alla, helst i varje bostadsförening. På grund av att det är någorlunda omständigt att ta sig till en återvinningsstation är det många som avstår från att sopsortera. Om återvinningsstation finns på nära gångavstånd kommer fler privatpersoner ta sig tiden att sortera flera olika material. Se länk 3.

En annan anledning till att många avstår från att sopsortera är för att det fortfarande är väldigt vanligt med allmänsopor i hushållen. Med allmänsopor syftar vi alltså på ett kärl där man kan slänga alla olika typer av sopor. Om möjligheten för att slänga allt i ett minskas, kommer fler människor tvingas till att sopsortera. Det borde vara svårt att inte sopsortera. I kombination med fler återvinningsstationer kan vi gemensamt i Sverige, till viss del uppnå det globala målet "Hållbara städer och samhällen". Se länk 4.

Källor:

1. Regeringen. Pressmeddelande. 24/09-2020. Beslut om insamling av matavfall samt övergångsbestämmelser för förpackningsavfall.
https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/09/beslut-om-insamling-av-matavfall-samt-overgangsbestammelser-for-forpackningsavfall/?TSPD_101_R0=088d4528d9ab20008246977f42359f7cf1ca63880ba970949af36cc30638710add57dad7b78a7c3b08a58bfce1430003f812759580da8ee57674ec1f8bf75bc8c4b82ee4a4d3189515bca3df3d6006059f14bdf750e913606058a15b5b0df00
Hämtat 28/10-21
2. Uppsala Kommun. 10/11/2020. Renhållningsordning för Uppsala kommun 2014? 2022. Uppsala kommun. <https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/publikationer/renhallningsordning-for-uppsala-kommun-20142022/>
Hämtat 28/10-21.
3. Ahlstrand, Love. Dagens Nyheter. 27/11-2015. Stockholmare är rena soporna på att sortera. <https://www.dn.se/sthlm/stockholmare-ar-rena-soporna-pa-att-sortera/>
4. <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> Hämtat 28/10-21.

Hanna Sjöberg

Svenskt klimatsmart : enklare att välja för konsumenten

Sammanfattning

Pris på många av marknadens fossila produkter är subventionerat.

Förslag här är att istället låta det betalas av konsumenten i alla led.

Genom att rensa Svenska fossila subventioner frigörs mycket pengar.

Dessa pengar kan istället användas för att subventionera mer klimatvänliga alternativ som i dagsläget är dyra att köpa, orsaken är tex att det är småproducenter, ekologiska råvaror och säsongsbetonad produktion.

Med hjälp av tydliga mallar som räknar ut faktiska klimatkostnader, kan småskaliga närproducerade ekologiska varor samtidigt bli billigare att köpa för konsumenten.

Win-win.

Föreslagna åtgärder

- vi bör konsekvent låta allt som är till salu i Sverige kosta sin egentliga klimatkostnad
- vi städar upp bland Sveriges subventioner på fossila produktion
- vi flyttar pengarna från samtliga fossilsubventioner till att:
- subventionera de mer klimatvänliga alternativ på marknaden

Motiv och bakgrund

Problemet med svensk konsumtion är att vi vill ha billiga varor; ofta blir det lika med nyproducerat och importerat via fossil transporter från andra världsdelar, det rör produkter med ingredienser och råvaror från konventionella monokulturella odlingar som är i opposition till klimatsmart.

fortsättning # 43

Den här motionen är en idé för svenska medborgare att enklare kunna välja

- mer ekologiskt
- mer närodlat
- mer frukt och grönsaker
- mer vego
- mer secondhand
- färre nytillverkade varor
- fler inköp från småskaliga producenter
- fler svenska varor

Jag vet att det också är bra för biologisk mångfald att ha många småskaliga svenska jord-/ lantbruk, med tillhörande hantverk och produkter.

Som det är idag så är det relativt sett dyrt att köpa lokalodlat ekologiskt.

Här presenteras en möjlighet att lösa detta problem;

Med en enkel mall kan utsläpp av CO2/ växthusgaser/ kemikalier/ konstgödsel/ etc, kosta sitt sanna pris.

Ett system som kan införas samtidigt är en mall med prissättning och subventioner som gör de lokala småskaliga varorna billigare för oss att välja.

Här nedan följer början på ett förslag: ett exempel - på hur det kanske kan göras:

Tänk dig ett slags schema/lista med olikfärgade prickar:

gröna prickar är en klimatsubvention - röda prickar ger en klimatskatt.

Då kan ett enkelt klistermärke med precis fakta plus gröna/röda prickar komplettera de färdiga produkterna.

Tex :

- transport med flyg = röd
- import transport med fraktfartyg = röd
- ekologiskt odlad = grön
- svenskproducerad = grön
- lokalproducerat = grön
- fossilförpackning =röd
- svenskt tåg som transport =grön
- tillverkad klimatsmart =grön

fortsättning # 43

Varje del i produkten räknas:

Det är enkelt att veta vad som är vad. Klimatskatt eller klimatsmart.

Är en vara ekologisk men import från tex Sydamerikanska länder- så får den grön prick för giftfri odling och röd prick för fossil transport.

Åker varan tåg eller ellastbil i Sverige får den ytterligare ett grönt märke.

Den samlade poängen beräknas om till storlek på subvention / klimatskatt. Eftersom alla varor skulle omfattas i det här systemet så kan det duga med en liten bestämd summa : en norm- tex per kilo CO2, och för sådana miljökadliga ämnen som fossila bränslen, konstgödsel och pesticider.

Ekonomi för de här subventionerna betalas enkelt genom att det sker en sanering av Sveriges fossila subventioner- Landets fossila subventioner är i dagsläget på många miljarder per år.

Bakgrund

En resa med flyg är större i sitt utsläpp än en liknande resrutten med tåg. För att vi ska välja klimatbästa alternativet kan det göras tydligt hur mycket en flygresor faktiskt kostar. Det här är också det mest rättvisa, den som släpper ut får själv stå för en ekonomisk kostnad. Men faktum kvarstår att det är LUFTEN som skadas, och den är inte oändlig, vilket kräver allas vår försiktighet och medvetenhet för att lyckas i omställningsarbetet. Att vi ändrar våra vardagsvanor är det som behövs.

Med den här tydliga metoden:

(klimatsmart subvention/ samtidig klimatskatt) kan vi enklare förstå vad vi håller på med, och av ekonomiska skäl oftare vilja välja svenskt och klimatbättre = en win-win-situation skapas och det är ett relativt stort och snabbt sätt att förändra den ekonomiska marknadens utveckling till mer omställningsvänlig.

Förr var världens olika zoner och kulturer något mycket exotiskt- äventyret att upptäcka, tex genom en månader lång segeltur med ett träskepp för att nå stranden i en ny världsdel. Att återföra de långa avstånden kan vara positivt. Livskvaliteten kan må bra av att använda den frukt som växer i Sverige. Och kanske kan vi till och med i större utsträckning skörda frukterna själv, och uppleva glädjen i det? Lyckan kan hittas i det vardagsnära.

Att subventionera den svenska ekologiska lokala småskaliga produktion som redan finns tillgänglig på marknaden, gör att vi kommer att prioritera fina svenska

fortsättning # 43

---

produkter och varor, samtidigt som producenten får tillräckligt bra betalt och i sin tur kan klara ekonomin med att välja bra råvaror, producera i bästa harmoni med naturen, etc. Det kommer även att tillföra stora vinster till landets BNP. Om vi har en konsekvens i det här sättet att sätta priser; en lag med några tydliga mallar som samtliga varor som går att köpa i Sverige innefattas i, når det långt. Sociala och ekologiska aspekter av motionens resultat- om den genomförs - är mycket positiva. Ekonomin i Sverige stärks. Det är en trygghet i att ha fler jordbruk och på det viset blir Sverige mer självförsörjande. Andra länder som vi importerat från, kan kanske använda sin mark till lokala produkter de med, så kan deras ekonomiska problem på sikt lösas.

De Hållbara Mål från Agenda 2030

- som berörs positivt är :

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Mål 9 Hållbar industri, innovation och infrastruktur

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Mikael Malmaeus, Anna Lundgren, Tomas Lohammar

Moratorium - överkonsumtion

Sammanfattning

Med en begränsad koldioxidbudget är det inte rimligt att i detta nödläge förbruka vår koldioxidbudget på överkonsumtion. Vi föreslår därför att Sverige genom lagstiftning begränsar privat konsumtion genom att införa ett moratorium - ett tillfälligt stopp.

På vilket sätt och hur länge det ska gälla bör snabbutredas då en sådan konsumtionsbegränsning måste ske rättvist och på inga villkor får gå ut över människors grundläggande behov. Vilka behov som faktiskt är grundläggande behöver definieras och hänsyn måste tas till förutsättningar i olika delar av landet, exempelvis gällande transporter.

Föreslagna åtgärder

- * Inför en klimatnödlag med möjlighet att kraftigt begränsa konsumtion
- * Utred vilken konsumtion som är möjlig att begränsa och som ger stor klimatpåverkan
- * Utred styrmedel för att på ett rättvist sätt begränsa överkonsumtion
- * Prioritera omställning av de mest nödvändiga sektorerna, exempelvis transporter i glesbygd

Motiv och bakgrund

För att med 50 procents sannolikhet undvika en global uppvärmning större än 1,5 grader återstod år 2020 omkring 500 miljarder ton koldioxid att släppa ut globalt enligt den koldioxidbudget (av en budget för 1,5 grader på totalt 2900 ton för hela fossilera) som beräknats av IPCC (2021). För närvarande är de globala koldioxidutsläppen omkring 40 miljarder ton per år vilket innebär att med nuvarande utsläppsnivåer är hela denna koldioxidbudget förbrukad år 2032.

fortsättning # 45

Baserat på befolkningsmängd utgör Sveriges andel av denna återstående globala koldioxidbudget 670 miljoner ton koldioxid. En sådan beräkning tar inte hänsyn till Parisavtalets skrivningar om att industriländerna bör ta ledningen i kampen mot klimatförändringen då de historiskt stått för den allra största delen av utsläppen och har störst finansiella resurser, men vi använder här siffran som ett räkneexempel. De konsumtionsbaserade utsläppen i Sverige ligger i storleksordningen 90 miljoner ton per år vilket innebär att den svenska koldioxidbudgeten med nuvarande utsläppsnivå skulle ta slut omkring 2027.

Bland de största utsläppskällorna är transporter, uppvärmning, livsmedel och konsumtionsvaror. Det skiljer väldigt mycket i klimatpåverkan mellan olika människors konsumtion, även inom Sverige. Den rikaste delen av befolkningen har ett klimatavtryck som är mer än 10 gånger större än den fattigaste halvan, och behöver därmed mycket kraftigt minska sina utsläpp genom minskat resande, ändrade matvanor och begränsad materiell konsumtion. Animalisk kost, utrikesresor och lyxkonsumtion framstår som fullt möjliga att minska hos stora delar av befolkningen.

Det är inte rimligt att i detta nödläge förbruka vår koldioxidbudget på överkonsumtion. Pandemin har visat att vi klarat att tillfälligt begränsa vårt resande och våra konsumtionsvanor. Klimatnödläget ställer delvis andra krav på begränsad konsumtion inom andra områden (exempelvis animalisk kost), men delvis samma områden som pandemin (exempelvis utlandsresor med flyg).

Att ställa om teknik för industriell tillverkning, energi- och transportsystem kommer att ta ett antal år, och kommer i sig att förbruka en andel av vår koldioxidbudget (Alfredsson & Malmaeus, 2020). Under den tid detta sker är det befogat att kraftigt begränsa sådan konsumtion som tar en stor del av koldioxidbudgeten i anspråk.

En sådan konsumtionsbegränsning måste ske rättvist och får på inga villkor gå ut över människors grundläggande behov. Vilka behov som faktiskt är grundläggande behöver definieras och hänsyn måste tas till olika förutsättningar i olika delar av landet, exempelvis gällande transporter.

En del teknik kommer långt fram i tiden. Fossilfri ståltillverkning kan i bästa fall bli verklighet på 2030-talet. Medellivslängden för personbilar i Sverige är 17 år vilket innebär att de bensindrivna bilar som köps idag riskerar att finnas på vägarna till slutet av 2030-talet. Fossilfria flygtransporter finns på ritbordet men ligger av allt att döma ganska långt in i framtiden.

fortsättning # 45

Samtidigt vet vi att mycket teknik redan finns på plats – inte minst fossilfri energi och fossilfria transporter. Det är mycket angeläget att samhället lägger resurser på en snabb omställning där det är mest angeläget. Ett exempel på detta är utbyggnad av laddinfrastruktur, elbilspremier och kollektivtrafik i landsbygd. Detta måste ses som mer brådskande än motsvarande omställning i städer där kollektivtrafiken redan idag är ett fungerande system.

Med vilka styrmedel konsumtionen i praktiken ska begränsas behöver snabbutredas. Tillfälliga förbud, ransonering, progressiv beskattning eller punktskatter är exempel på möjliga styrmedel. Vissa aktiviteter kan antagligen förbjudas helt (som privata rymdresor), andra kan beskattas hårt eller ransoneras (privata flygresor och konsumtion av nötkött), medan inrikes transporter behöver begränsas med större omtanke om människors individuella behov.

Centralt i vårt förslag är förutsättningen att inskränkningen i privat konsumtion är begränsad i tid, tills ny teknik och klimatsmarta lösningar finns på plats. De mest angelägna behoven måste lösas först, medan det vi i brist på bättre kallat för överkonsumtion inte kan vara prioriterat under rådande planetära nödläge. Klimatriksdagen samlas för att vi inser att utsläppen måste begränsas akut om vi ska klara Parisavtalets temperaturmål - och den produktion och konsumtion som i dagsläget inte kan ske på ett klimateffektivt sätt behöver skjutas på framtiden tills vår överlevnad är säkrad.

Alfredsson E. & Malmaeus M. (2017). Prospects for economic growth in the 21st century: A survey covering mainstream, heterodox and scientifically oriented perspectives. *Economic Issues* 22, 65-88.

IPCC (2021). Summary for Policymakers. In: *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S. L. Connors, C. Péan, S. Berger, et al

*Lena Wallin, Amanda Tas, Margareta Ihse, Roger Bydler,
Anders Axner, Sebastian Kirppu, Linnea Helmersson*

Använd statens skogar till det allmännas bästa och implementera landskapskonventionen

Sammanfattning

Vi står inför stora utmaningar med klimathot och utarmning av biologisk mångfald. Båda måste betraktas tillsammans, då klimatmodeller bygger på fungerande ekosystem som kolsänkor. För att nå miljömål behövs delaktighet, kunskapsöverföring, hållbar planering och förvaltning över hela landskap i enlighet med landskapskonventionen. Målen nås effektivare genom att all statlig skogsmark undantas från avverkning. All statlig skogsmark bör i första hand användas till att gynna det allmännas bästa för kollektiv nytta, d.v.s. som kollager, för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och sociala värden.

Föreslagna åtgärder

- Att statens skogar i första hand skyddas för det allmännas bästa, dvs kollager, biologisk mångfald, rekreation, urfolks rättigheter.
- Plantager på statlig mark används som utbytesmark för skyddsvärd skog så att Sverige kan närma sig målet om 30 % skyddad landareal.
- Att implementera landskapskonventionen där NV & Riksantikvarieämbetet ges huvudansvaret gemensamt med Jordbruksv., Skogsst. & Bov

Motiv och bakgrund

Samhället står inför enorma utmaningar gällande klimatet och förlust av biologisk mångfald. Utan fungerande ekosystem och klimat kommer människans och många andra arters chans till överlevnad att minska drastiskt.

fortsättning # 48

Sverige har förbundit sig i den europeiska landskapskonventionen (ELC) att genomföra en politik där landskapets värden och särdrag kartläggs och beaktas. Den lyfter fram landskapet som en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. Landskapet definieras som ett område sådant det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av samspelet mellan det naturliga och/eller mänskliga faktorer. Konventionen har aldrig implementerats i Sverige.

Syftet med konventionen är att utveckla sektorsövergripande strategier för hållbar planering och förvaltning av landskap, samt att stärka allmänhetens och lokalsamhällets delaktighet i sådant arbete. Utöver att Naturvårdsverket ges huvudansvaret med utvecklande av metoder, efterlevnad och uppföljning bör aktörer på olika nivåer; statliga myndigheter, organisationer, kommuner, och markägare, ta ansvar för landskapet.

Landskapskonventionen kan bli en plattform för demokratiska processer som dialog, delaktighet och samarbete. Landskapsbegreppet har stor potential som samlingspunkt för gemensamma strävanden mot en rikare livsmiljö för människor och djur i såväl skogslandskapet som jordbrukslandskapet. När så sker skapas även de sociala kontakter och nätverk som bidrar till omställningen.

Det finns faktorer och funktioner som måste ingå för en hållbar utveckling. Det gäller t.ex. biologisk mångfald, ekosystemtjänster, markkvalitet, kolinlagring och klimateffekter. Det gäller även socialt knutna frågor som rekreation, turism, kulturarv och estetik. Den dominerande delen av dessa funktioner kan inte utgå från bestånd utan måste ses från ett större perspektiv, ett landskap.

En strategi för hållbar planering och förvaltning av landskap i enlighet med landskapskonventionen inkluderar implementering och efterlevnad av nationella och internationella miljömål.

Idag saknar hela 14 av 15 skogsnaturtyper i EU:s habitatdirektiv gynnsam bevarandestatus i Sverige. Förlust av livsmiljöer, är en stor bidragande orsak till att ca 2 000 skogslevande arter är rödlistade idag. Bara ca 6 % av den produktiva skogsmarken är formellt skyddad i Sverige.

Enligt EU:s strategi för biologisk mångfald för år 2030 ska minst 30 % av landytan och havet skyddas i EU. Alla återstående urskogar och naturskogar i EU ska skyddas strikt liksom områden med mycket högt värde eller mycket hög potential för biologisk mångfald. Även betydelsefulla områden av skadade och kolrika ekosystem ska återställas och minst 30 % av livsmiljöerna och arterna ska uppnå gynnsam bevarandestatus eller åtminstone uppvisa en positiv utveckling.

fortsättning # 48

Staten äger totalt ca 15 % av den svenska produktiva skogsmarken främst via skogsbolagen Sveaskog (ca 14 %). 2019 krävde drygt 45 000 privatpersoner och 23 miljöorganisationer i kampanjen Vår skog, skydd av samtliga skyddsvärda skogar som Sveaskog förvaltar: <https://varskog.nu/>

Enligt en undersökning av WWF, anser 8 av 10 svenskar att det är viktigt eller mycket viktigt att skydda skogar med höga naturvärden från att huggas ner.

Statens skogar ska användas till det allmännas bästa:

kollager, skydd av all naturskog och restaurering av yngre trädbevuxna marker till naturskog.

biologisk mångfald, all skötsel för skogarna ska utgå från och/eller efterlikna naturliga störningar. Ingen avverkning för virkesuttag.

rekreation, friluftsliv, folkhälsa, naturturism, urfolks rättigheter, skogarna ska kunna bli hänglavsrika skogar som gynnar rennäringen och tallskogar bli glesa lavhedstallskogar som gynnar rennäring och biologisk mångfald.

Delar av Sveaskogs bestånd bör användas som bytesmark för att skydda hotade naturskogar på privat mark, skogsallmänningar och besparingsskogar. Om all statlig skogsmark används, skulle ca 15 % av den svenska produktiva skogsmarken bli skyddad. Med befintliga naturreservat/nationalparker skulle ca 21 % skyddad produktiv skogsmark nås.

Referenser:

[https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-](https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/darfor-behovs-ekosystemtjanster/)

[vattenanvandning/ekosystemtjanster/darfor-behovs-ekosystemtjanster/](https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/darfor-behovs-ekosystemtjanster/)

<https://www.slu.se/institutioner/skogens-ekologi-skotsel/forskning2/skog-halsa/>

<https://www.ksla.se/publikationer/kslat/kslat-nr-5-2019/attachment/kslat-5>

<https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var->

[verksamhet/publikationer/6.tillstandet-i-skogen/rapport_tillstandet_skogen.pdf](https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var-)

<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6900/sveriges-arter-och-naturtyper-i-eus-art--och-habitatdirektiv?>

https://www.scb.se/contentassets/969d343fd8c648529810769f0542f35c/mi0603_2020a01_br_mi41br2101.pdf

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380&qid=163508924053)

[uri=CELEX%3A52020DC0380&qid=163508924053](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380&qid=163508924053)

<https://www.wwf.se/pressmeddelande/atta-av-tio-vill-ha-ett-skogsbruk-som-skyddar-arters-livsmiljoer-4053912/>

<https://www.sveaskog.se/om-sveaskog/var-verksamhet/om-vara-skogar/>

Andreas Eklund

Ge stöd för odling och uppfödning av djur i stadsbygd, inte bara till jordbrukare

Sammanfattning

Ge stöd för odling och uppfödning av djur i stadsbygd, inte bara till jordbrukare. I stadsmiljö finns det tomtmark och annan mark, hustak, m.m. där odling av grönsaker, kryddor, m.m. kunde göras. Djur som t.ex. kaniner eller höns skulle kunna födas upp i burar i stadsmiljö och ge kött och ägg. Det blir mindre mattransporter och mindre import av mat till Sverige, Matavfall, m.m. kan komposteras och användas i stadsodlingarna istället för handelsgödsel. Även husdjurens avföring skulle kunna komposteras, eventuellt efter att först ha processats med t.ex. väteperoxid innan kompostering.

Föreslagna åtgärder

Ge stöd för odling och uppfödning av djur i stadsbygd, inte bara till jordbrukare. I stadsmiljö finns det mark, hustak, m.m. där odling av grönsaker, kryddor, m.m. kunde göras. Djur som t.ex. kaniner eller höns skulle kunna födas upp. Det blir mindre mattransporter och mindre import av mat till Sverige, Matavfall, m.m. kan komposteras och användas i stadsodlingarna istället för handelsgödsel.

Motiv och bakgrund

Problemet är sådant som långa transporter av mat, matsvinn, ingen kontroll alls på hur maten produceras, hur miljö, grundvatten, klimatet, m.m. tar skada av odlingen av mat eller av grödor som blir till djurfoder. En del-lösning på problemet är att: Ge stöd för odling av mat och för uppfödning av djur i stadsbygd, inte bara till jordbrukare. I stadsmiljö finns det tomtmark och annan mark, hustak, m.m. där

fortsättning # 52

---

odling av grönsaker, potatis, morötter, gröna ärtor och bönor, kryddor, m.m. kunde göras. Djur som t.ex. kaniner eller höns skulle kunna födas upp i burar i stadsmiljö och ge kött och ägg. Kaniner och höns kan bl.a. äta upp mat med utgången datum, skal och blast, gräsklipp från klippta gräsmattor, m.m. och sådant som annars skulle bli till sopor och avfall. Om man gör så här så blir det mindre mattransporter inom Sverige, och mindre import av mat till Sverige och därmed blir man av med en del långa transporter av mat och av djurfoder från utlandet till Sverige också. Matavfall, m.m. som djuren inte kan äta kan även komposteras och användas i stadsodlingarna istället för handelsgödsel. Även husdjurens avföring skulle kunna komposteras, eventuellt efter att först ha processats med t.ex. väteperoxid innan kompostering. Svenskarnas attityd till "närproducerat" skulle bli annorlunda. Förståelsen för var mat kommer ifrån och villkoren för produktion av mat skulle ändras till det bättre. Utbildning av bl.a. skolbarn om hur mat blir till och liknande utbildningar för vuxna m.m. skulle underlättas väsentligt. Sveriges stora beroende av import av mat, som bl.a. produceras där det kunde växa regnskog istället, skulle minska. Svenskarna skulle behöva bli mer positiva till kaninkött och till jackor, m.m. av kaninpäls, men päls kunde även exporteras. Den här visionen skapar även nya arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt.

Karin Geijer

Skatt på kött

Sammanfattning

Vi behöver minska vår konsumtion av animaliska produkter. Med en skatt på kött skulle fler välja växtbaserade alternativ.

Föreslagna åtgärder

Vi behöver minska vår konsumtion av animaliska produkter. Med en skatt på kött skulle fler välja växtbaserade alternativ.

Motiv och bakgrund

Djurhållningen står för en stor del av de globala utsläppen

Produktionen av animaliska produkter (till exempel kött, ägg och mjölk) står för cirka 15 procent av världens totala utsläpp av växthusgaser. Därför har konsumtionen av kött stor påverkan på klimatet oavsett var och hur köttet har producerats. Till största delen beror utsläppen på att det går åt mycket mark för att producera foder.

<https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-och-klimatet/jordbruket-och-klimatet>

Hanna Sjöberg

Stärk biologisk mångfald - låt djur leva

Sammanfattning

- Låt betesdjur på svenska betesmarker få leva sin fulla livslängd.
- på det viset stödja den biologiska mångfalden och främja öppet landskap med större artrikedom och fler levande djur.
- Anställ personer som sköter om djuren på de sätt som behövs, de kan få lön från staten.

Djurindustrin är ett omänskligt område som rubbat naturens lagar i många avseenden.

På det här sättet skulle biologiska system återfå sin balans.

Föreslagna åtgärder

- låt de betesdjur som ger öppna landskap få leva sin hela fulla livslängd.
- anställ personer med lön från staten till dagliga arbetet med att sköta djuren. - Djuren kan ägas av staten/
- eller hyras i hela sin livslängd från djurbönder.
- Biologisk mångfald stärks.
- Respekt för djurens liv stärks.

Motiv och bakgrund

Djurindustrin är ett omänskligt område som rubbat naturens lagar i många avseenden.

Ett argument som brukar nämnas är :

"- tänk på den biologiska mångfalden- Sveriges öppna landskap skulle bli igenvuxna om vi inte hade betande djur, som äter och ger gödsel."

- Just det : det är sant!

fortsättning # 56

Så låt dessa viktiga djur få leva sitt hela liv; vandra på betesmarken med sina kalvar, ha daglig tillsyn av några anlitade personer som klarar att sköta djuren som de behöver ha det- men utan de mängder konstgjorda skeenden som är i bruk inom modern djuruppfödning.

När djuret är gammalt och dör naturligt – kanske det blir aktuellt att ta tillvara på ben och hud.

Men i övrigt har vi låtit det vara ett långt, bra, naturligt liv för djuren. Man har angett 25 år som en trolig ålder för tex kor. Men de har även blivit 40 år. Mindre djur som grisar och får och getter blir några år mindre – men också dessa djur har en rejäl livslängd på många år. I hela denna långa tid kan de vara naturen och landskapet till stor nytta- vi kan eventuellt ta tillvara på deras gödsel och kanske också en viss mängd mjölk- och från fåren årligt med ull- men i övrigt är det bästa att låta dem vara djur och se till så de har det så bra som möjligt- en idé som säkert även ger stor glädje till oss människor.

Kerstin Brynolf, Lena Douglas

Skapa ett klimatkivet för skogen " Skogsklivet " för mindre utsläpp och bättre miljö

Sammanfattning

Klimatomställning diskuteras i riksdagen och ute i samhället. Tekniska lösningar uppmärksammas medan skogsbrukets och våtmarkernas utsläpp inte uppmärksammas tillräckligt.

Skogsavverkning ger upphov till stora koldioxidutsläpp (ca 40 milj ton CO₂) men uppgifter om detta försvinner i statistiken. Det mesta av det avvergade virket omvandlas till produkter som ger ytterligare koldioxidutsläpp inom 2 år (ca 80 milj ton)

Våtmarkernas utsläpp är lika stora som de från personbilstrafiken. (ca 10 milj ton) Minskad avverkning av skog och återställda våtmarker ger mindre koldioxidutsläpp i närtid.

Föreslagna åtgärder

1. Skogsklivet skall kunna ge ersättning för att inte avverka skog.
2. Även små skogsägare skall kunna söka stöd, samordning via kommuner och länsstyrelser.
3. Skogsklivet skall kunna ge bidrag för att övergå till plockhuggning.
4. Öronmärkta pengar för skydd av fjällnära skog.
5. Öronmärkta pengar för återställande av våtmarker.
6. Länsstyrelse/kommuner övervakar för att hindra fusk.

Motiv och bakgrund

ENERGISTEGET och INDUSTRIKLIVET har funnits i några år. Ökade resurser tillförs projekt inom KLIMATKLIVET i höstens budget för 2022.

fortsättning # 57

Ersättning för återställande av våtmark via anslag från jordbruksverket gäller endast våtmarker i odlingsbygder.

KLIMATKLIVET ger inte stöd eller ersättning för den utsläppsminskning/ökad kolbindning i skog som uppstår genom att inte avverka skogen. Nya öronmärkta pengar bör därför avsättas i nytt klimatinitiativ SKOGSKLIVET för ersättning gällande:

1. bevarade av kolsänkor i skog (inte avverka alls eller avverka mindre)
2. återställande av våtmarker.

Skogens betydelse för klimat och människors livsmiljö uppmärksammas allt mer. Skogen ger störst klimatnytta om den får stå kvar de kommande 20-30 åren enligt Rummukainen (1)

Timo Pukkola ,som studerat skogsbrukssystem i Finland, betonar att skogens största värde utgörs av regleringsdimensionen dvs funktion som kolsänka, dricksvattenreglering, kontroll och minskning av erosion, vind, buller och damm (2). Dessutom tillkommer skogens stora betydelse för biologisk mångfald, rekreation och sociala värden.

En finsk undersökning visar att unga finska medborgare tycker skydd av skog är viktigt men inte virkesproduktion. (2)

Hur ser skogen ut i framtida klimat om vi fortsätter som nu? I Harzområdet i Tyskland står tex granskogen brun i stora områden. Torka 2018 och 2019 och granbarkborreangrepp dödade granskogen. Stormen Gudrun 2005 fällde stora områden av granmonokulturskog med miljardförluster för skogsägarna i Sverige.

Detta visar att nuvarande skogsbruk med kalhuggning och plantering av samma trädart över stora områden inte är hållbart med hänsyn till klimat, biologisk mångfald eller rekreation och sociala värden.

Skogsutredningen 2020 (3) rekommenderade att 525.000 ha fjällnära skog skall skyddas. Sveaskog äger ca 1/4 av den arealen övriga är enskilda skogsägare. Särskilda öronmärkta pengar borde reserveras för ersättning till skogsägarna av fjällnära skog. Beräkningar av Skytt et al (4) visar att minskad skogsavverkning kan göra att klimatmål till 2045 kan uppnås.

Idag avverkas ca 80% av tillväxten i skogen. Bäst för klimatet i ett kortare perspektiv (till 2050) är att inte avverka alls.

fortsättning # 57

Men även om avverkning begränsas till 40% av tillväxten kan man få stor effekt på koldioxidbudgeten.

Störst effekt fås i de södra regionerna tex Skåne och Västra Götaland p.g.a större tillväxt där. Men där är också behovet av skyddad skog stor för regleringsfunktioner, biologisk mångfald, rekreation och sociala värden.

Plockhuggning kan möjliggöra visst uttag av virke med högre värde. Papper kan tillverkas av vetehalm. Detta görs i Shandong i Kina (5)

Klimatklivet infördes 2015 för att stimulera investeringar som minskar koldioxidutsläpp. I budget för 2022 ökas satsningarna.

Men det är bara fysiska investeringar som kan få bidrag. Ersättning för återställande av våtmark eller minskning av utsläpp genom att inte kalhugga skog ingår inte i klimatklivet nu. Därför bör särskilda öronmärkta pengar i SKOGSKLIVET reserveras för detta.

Det är viktigt att enskilda skogsägare informeras och uppmanas söka stöd för att låta mer skog stå istället för att avverka. Plockhuggning istället för kalhuggning bör stimuleras. Stöd för återställande av våtmarker bör öka och ingå i SKOGSKLIVET.

Skog som får växa är bra för klimat, biologisk mångfald, vattentillgång och människors arbete och fritid.

Se till att skogen får stå kvar genom att ersätta skogsägare ekonomiskt i SKOGSKLIVET!!

Referenser :

1. KVA seminarium maj 2021 Boreal forests and climate Rummukainen Lunds universitet

2. KVA seminarium maj 2021 " " " " Pukkola Universitet östra Finland

3. SOU 2020 :73

4. Skytt, Jonsson, Englund Environmental research letters okt 2021

5. Guigan Fang, Kuizhong Shen Wheat straw pulping of paper and paperboard production

<https://dx.doi.org/10.5772/intechopen.77274>

Eva Gustavsson

Klimatanpassa städerna genom ökade grönytor med träd

Sammanfattning

Det behövs ett aktivt arbete för att bevara en stor andel grönytor i stadsmiljön och skapa nya, bland annat som skydd mot följderna av klimatförändringarna. Både i den offentliga miljön och på privata tomter breder hårdgjorda ytor ut sig på bekostnad av grönskan.

Grönytor binder koldioxid, absorberar regnvatten, ger oss syre, är grunden till ett rikt insektsliv, ger oss mat och mycket mera. Träd är de viktigaste gröna inslagen i stadsmiljön. De utgör hemvist för många arter av fåglar och insekter, de ger skugga under heta somrardagar och de reglerar vattenbalansen både vid torka och skyfall.

Föreslagna åtgärder

- Fridlys stora träd i tätbebyggt område
- Främja bevarande av befintliga grönområden och skapa nya
- Främja plantering av fler träd i tätbebyggt område
- Anpassa fastighetsavgifterna efter andelen hårdgjord yta och efter antalet träd på fastigheten

Motiv och bakgrund

Det behövs ett aktivt arbete för att bevara och nyskapa grönytor i stadsmiljön, bland annat som skydd mot följderna av klimatförändringarna. Både i den offentliga miljön och på privata tomter breder hårdgjorda ytor ut sig på bekostnad av grönskan.

fortsättning # 69

Träd ger många fördelar inte minst i stadsmiljön:

1. Växande träd suger upp och binder koldioxid.
2. Uppvuxna träd ger skugga, vilket kommer att bli allt viktigare ju hetare somrar vi får, inte minst i centrum för att bevara dess attraktionskraft även under värmeböljor.
3. Träd renar luften från bland annat avgaser till fördel för människors hälsa.
4. Träd reglerar vattenbalansen: De hjälper till att ta hand om dagvatten och ger behagligare mikroklimat.
5. Träd ger föda och skydd åt många organismer, bland annat pollinerande insekter.
6. Träd kan producera nyttigheter till oss människor, som frukt och nötter, så småningom även virke, bränsle och material till produktion av biokol.
7. Träd är vackra och förskönar omgivningen.
8. Grönska påverkar människors hälsa positivt, bara genom att vi ser den.
9. Träd ger i vissa lägen bullerdämpning.

Plantering av fler träd i tätbebyggt område bör främjas. Det kan ske t.ex. genom att fridlysa stora träd i städerna, ge ett skydd till grönområden i den offentliga stadsmiljön, uppmuntra trädplantering på offentlig mark. Vad gäller privata tomter skulle fastighetsavgifterna kunna anpassas nedåt för varje träd som finns på tomten och istället uppåt för hårdgjorda ytor.

Om grönskans betydelse för människan: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/praktiken/estetik/>

Om grönskans betydelse för anpassning till ett förändrat klimat: <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/lat-staden-gronska.pdf>

Om grönskans betydelse för att binda koldioxid från atmosfären: <https://klimatkommunerna.se/kunskapsbank/sank-kolet/tva-effektiva-satt-att-sanka-kolet-i-stadsmiljon/> ter av fåglar och insekter, de ger oss människor skugga under heta sommardagar och de reglerar vattenbalansen både vid torka och skyfall. Inte minst behöver vi grönska för vår hälsas och välbefinnandes skull.

Jan Strömdahl

Kärnkraft och kärnvapen hotar omställningen till en hållbar planet

Sammanfattning

Kärnkraft och kärnvapen hänger nära samman och är ömsesidigt beroende. Det militära intresset för kunskap och bränsle från kärnkraften gynnar inte en hållbar omställning. Kärnkraften är långsam, dyr och farlig. Klimatet och en hållbar planet kräver att både kärnkraft och kärnvapen iverkställs.

Föreslagna åtgärder

Sverige måste nationellt och internationellt avvisa alla förslag om att planera för och finansiera ny eller förlängd kärnkraft.

Sveriges regering måste signera och riksdagen ratificera FN:s kärnvapenförbud, TPNW.

Motiv och bakgrund

En omfattande lobbyverksamhet pågår i Sverige och delar av världen för kärnkraft som klimatets frälsare. Även om det är kraftindustrin, militären och vissa forskare/teknokrater som främst står bakom så har även fyra av de svenska riksdagspartierna hakat på i brist på en underbyggd klimatpolitik. Samtidigt driver dessa fyra partier på för militär upprustning och Nato-anslutning som också har lett till en avvisande hållning till FN:s kärnvapenförbud, TPNW. Allt detta måste vara ytterst förvirrande för en vanlig väljare.

Kärnkraft och kärnvapen har ett nära samband. De är siamesiska tvillingar som fysikprofessorn och Nobelpristagaren Hannes Alfvén uttalade redan 1973. Den "fredliga" kärnkraften kan öka kärnvapenspridningen och de är beroende av varandra.

fortsättning # 72

De tyngsta skälen i övrigt mot kärnkraften som klimaträddare är:

1. Det tar alldeles för lång tid att få fram ny stor eller liten kärnkraft. Minst 20 år, men bortåt 2040 måste vi redan ha fått ner koldioxidutsläppen till nära noll.
2. Den kostar alldeles för mycket. Och priserna stiger medan de sjunker för de förnybara alternativen. Ingen vill investera i ny kärnkraft utan stora subventioner, garanterat elpris eller militära bidrag.
3. Det är fortfarande risk för oerhört omfattande olyckor. Spåren efter Tjernobyl och Fukushima är inte utsuddade. Och riskerna ökar när man pressar livslängden. Riskerna ökar också som en följd av klimatförändringarna med extremväder till följd av jordens uppvärmning.
4. Avfallsfrågan är fortfarande olöst och det handlar om att säkert förvara det använda bränslet i 100 000 år. En lösning kan bli oerhört resurskrävande och dyr. En användning av det använda bränslet som bränsle i små modulära reaktorer är en dyr och farlig dröm.
5. Kärnkraften är varken koldioxidfri eller fossilfri. Det konstaterade Konsumentverket redan 2010. Allt från uranbrytning till avfallshantering medför betydande risker och utsläpp av växthusgaser.
6. Utsläppen av radioaktiva gaser är inte försumbara och två tredjedelar av den energi som produceras i ett kärnkraftverk går ut som spillvärme och bidrar direkt till jordens uppvärmning.

Detta lämnar bara en möjlig förklaring till den politiska besattheten av att hålla kärnkraftsindustrin vid liv: dess outhärlighet för kärnvapensektorn.

Eventuella små, snabba reaktorer skulle komma att göra plutonium, viktigt för kärnvapenindustrin. Några av dessa mikroreaktorer skulle troligen användas direkt i strid. Tennessee Valley Authority i USA använder redan två av sina civila kärnreaktorer för att producera tritium, en annan viktig "ingrediens" för kärnvapen.

Att hålla befintliga reaktorer igång, och bygga nya skulle upprätthålla den livlina av personal och kunskap som krävs av kärnvapensektorn. Detta är mer än en hypotes. Se dokument från organ som The Atlantic Council och The Energy Futures Initiative. <https://beyondnuclearinternational.org/2021/10/31/hidden-agenda/>

fortsättning # 72

De tyngsta skälen mot kärnvapen i klimatsammanhang är att även ett begränsat kärnvapenkrig skulle leda till omfattande påverkan på klimat och miljö, utbredd svält, stora flyktingskaror och en kollapsad sjukvård.

Det nu gällande ickespridningsavtalet, NPT, har visat sig helt otillräckligt. Avsikten var att hindra spridningen av kärnvapen utanför Säkerhetsrådets permanenta medlemmar och leda till succesiv nedrustning. Men spridningen har ökat och nedrustningen har ersatts av en kraftig upprustning.

FN:s kärnvapenförbud får ökad kraft ju fler länder som ansluter sig. Det har också klargjorts att TPNW inte strider mot NPT.

Jan Strömdahl

De militära intressena måste underordnas klimatet och de militära utsläppen redovisas och begränsas

Sammanfattning

Den militära verksamheten i Sverige och i världen är både till hinder för en utbyggnad av förnybar energi och en av världens största utsläppare av växthusgaser. Militära intressen måste underordnas det civila samhället och utsläppen ska både redovisas och sänkas i samma takt som i det civila samhället ner till 1 ton per person och år vilket motsvarar 1,5-gradersmålet. Att det leder till kraftig nedrustning är bara en bonus.

Föreslagna åtgärder

Utbyggnaden av angelägen förnybar energi (vindkraft) på land och till havs får inte hindras av militära intressen.

Sverige ska verka för att utsläppen från all militär verksamhet redovisas i det land som ansvarar för verksamheten och att kraven på minskningar följer kraven på det civila samhällets minskningar för respektive land.

Motiv och bakgrund

Den militära verksamheten berör klimatarbetet på två sätt. Dels hindras utbyggnaden av förnybar energi, främst vindkraft, av påstådda militära skäl. Dels finns en internationell överenskommelse som innebär att alla militära utsläpp går under radarn. De redovisas inte trots att de är ofantliga, militaryemissions.org, Pentagon är världens största oljekonsument. Bara USA:s militär har större klimatpåverkan än Sverige och de flesta andra länder. Och den totala militära

fortsättning # 73

---

påverkan är mycket större då andra länder än USA svarar för närmare 2/3 av militärutgifterna.

Den första aspekten handlar om Sverige även om den kan vara relevant i många länder. Det mest kända exemplet är att Försvarsmakten stoppade ett projekt med ett 40-tal stora vindkraftverk i Hanöbukten efter tio års planering. Men även i norra Sverige har ett antal stora vindkraftsparker stoppats av försvarets intresse av att flyga lågt eller sekretess. Svårigheterna ökar både till havs och på land.

De militära utsläppen undantogs från klimatförhandlingarna på USA:s begäran redan i Kyoto 1997. Det finns ingen rimlig grund för detta kryphål.

I Parisavtalet 2015 lämnades frågan till de skilda staterna att bestämma. I Sverige ingår inte försvarsmakten i det skilda miljöledningssystemet och redovisningen av energiåtgång och utsläpp är minst sagt knapphändig, något som redovisas i Svenska Freds rapport sept. 2020 FRIKORTET- En granskning av försvarets miljöarbete. En extra svårighet – även om krav på redovisning funnits – är att krigsövningar och transporter ofta sker utomlands. Flyg, terränggående fordon, ubåtar och andra fartyg släpper ut enorma mängder växthusgaser och befinner sig ofta utomlands.

Internationella övningar pågår i stor frekvens och omfattning, vanligen utan medial uppmärksamhet. Utsläpp sker också vid tillverkning och destruktions av denna enorma utrustning. Se <https://www.laraforfred.se/wp-content/uploads/2021/11/Krig-och-miljfo%CC%88sto%CC%88ring-hotar-livet-pa%CC%8A-jorden.pdf>.

Krig och krigsförberedelser är stora utsläppare av växthusgaser. Alla utsläpp av växthusgaser måste inkluderas i överenskommelser om minskning av utsläpp av växthusgaser. Det får inte längre finnas något undantag för militära föroreningar. Militarismen och kriget förstör livsmiljö, marker och växtlighet och ömtåliga ekosystem och förstärker klimatkrisen.

Även militära utsläpp ska rymmas inom 1,5-gradersmålet, dvs motsvarande 1 ton koldioxidekvivalenter per person och år.

*Titti Matsson, Elin Annetorp, Karin Wahlgren, Yngve Sundblad,
Roger Bydler, Åsa Palm*

En koldioxidbudget i varje kommun

Sammanfattning

Kommunerna har en nyckelroll i omställningen till ett klimatneutralt samhälle. Riksdagen bör därför besluta om att alla Sveriges kommuner ska införa en lokal koldioxidbudget som är vetenskapligt baserad och utgår från Parisavtalet. Koldioxidbudgeten ska ha samma tyngd som en ekonomisk budget och begränsa vilken typ av verksamhet kommunen kan satsa på. Kommunen ska även informera medborgarna om budgeten och det gemensamma ansvaret för att den hålls, samt vara tydliga med att koldioxidbudgeten påverkar kommunens handlingsutrymme. Länsstyrelserna stödjer kommunerna i arbetet.

Föreslagna åtgärder

Alla kommuner ska införa en lokal koldioxidbudget.

Koldioxidbudgeten ska brytas ner per verksamhetsområde och följas upp årligen.

Kommunerna ska informera sina medborgare om budgeten och det gemensamma ansvaret för att den hålls, samt vara tydliga med att budgeten begränsar kommunens handlingsutrymme.

Länsstyrelserna ger ekonomiskt och administrativt stöd till kommunerna.

Motiv och bakgrund

IPCC:s senaste rapport från augusti 2021 visar att klimatkrisen har förvärrats och att det krävs snabba åtgärder för att minska utsläppen och hålla sig inom den globala koldioxidbudget som återstår för att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader.

fortsättning # 74

Genom att beräkna och fördela den kvarvarande globala koldioxidbudgeten utifrån Parisavtalets temperatur- och rättviseåtaganden, skulle Sverige behöva nå "riktigt noll" omkring år 2035. Det innebär utsläppsminskningar på mellan 12 och 15 procent varje år, med start 2020. Vetenskapligt baserade koldioxidbudgetar är ett konkret redskap för kommuner och regioner att visa hur de arbetar för de globala klimatmålen. Drygt 30 kommuner och tio regioner har redan antagit en klimatbudget.

Kommunerna har en viktig roll i omställningen till en klimatneutral samhälle. Förutsättningar för medborgare att ändra beteendemönster skapas till stor del på kommunnivå. Det gäller allt från samhälls- och transportplanering till serviceutbud och information och andra insatser för att minska den enskildes klimatpåverkan. Dessutom bedriver kommunen en omfattande verksamhet, vars klimatpåverkan behöver följas upp och minskas så att kommunen ger sitt bidrag till de nationella klimatmålen.

Kunskap och folkbildning är centralt för att få med sig kommuninvånarna i omställningen. Parisavtalets Artikel 12 säger att alla länder som står bakom avtalet är skyldiga att informera medborgarna och involvera dem i klimatomställningen.

Trots att det inte finns någon tvingande lagstiftning finns det nu ett relativt stort antal kommuner som har tagit fram koldioxidbudgetar som omfattar den verksamhet de har rådighet över. En utvidgning bör ske av klimatlagen så att alla landets kommuner har koldioxidbudgetar. Dessa ska vara utgångspunkt för de åtgärder kommunerna behöver vidta för att minska växthusgasutsläppen till en nivå i linje med de nationella klimatmålen. Regeringen föreslås lägga fram förslag till Riksdagen att detta ska göras genom en utvidgning av klimatlagen så att den förelägger kommunerna att ta fram koldioxidbudgetar.

Speciellt mindre kommuner kan sakna både ekonomiska och resursmässiga förutsättningar för att helt själva ta fram en koldioxidbudget. Därför föreslås att länsstyrelserna får i uppgift att bistå kommuner som behöver stöd, både ekonomiskt och med expertstöd.

Med hjälp av lokala koldioxidbudgetar kan det bli tydligt vilken typ av satsningar som kommuner kan göra i närtid. Den förståelsen saknas, eftersom många har intrycket av att det inte spelar någon roll om utsläppen minskar idag eller om tio år. I realitet hänger allt på att utsläppen minskar så snart som möjligt, eftersom det återstående utsläppsutrymmet äts upp oerhört snabbt med dagens höga utsläppsnivåer.

Eva Gustavsson

Förbättra odlingsmöjligheterna i stadsmiljö med biokol

Sammanfattning

Stadsodlingar bygger i allmänhet på odling i pallkragar med stora mängder inköpt jord, sannolikt i de flesta fall baserad på semifossil torv.

För att stadsodlingar och gemensamhetsodlingar ska bli framgångsrika krävs att odlingarna ger en viss avkastning även om odlingskunskaperna inte är de bästa. Biokol kan vara ett sätt att skapa mer produktiva odlingar på ett klimatvänligt sätt. Det är en känd, säker och lågteknologisk metod att binda kol för tusentals år. Det höjer även produktiviteten i odlingsmark att tillföra biokol. Den största effekten uppnås på torra och magra jordar.

Föreslagna åtgärder

- Möjliggör mer klimatvänliga och resurssnåla stadsodlingar
- Gör biokol tillgängligt för i första hand gemensamhetsodlingar/stadsodlingar och i andra hand för privatpersoner
- Främja produktion av biokol vid storskalig förbränning av biomassa

Motiv och bakgrund

Det skapas alltfler stadsodlingar av olika slag vilket är positivt som folkbildning och de kan ge ett tillskott av lokalt producerade grönsaker. Ofta utgörs de av gemensamhetsprojekt vilket är positivt för folkhälsan och robustheten i civilsamhället.

fortsättning # 84

När många nya odlare tillkommer brister det dock emellanåt i odlingskunskaperna. Denna kunskapsbrist har under senare år effektivt kompenseras genom odling i pallkragar. Eftersom pallkragar med inköpt jord, oftast baserad på semifossil torv, ibland även energikrävande lecakulor, utgör en avsevärd klimatbelastning i sig, bör stadsodlingar få förutsättningar att frodas och ge god avkastning även vid odling direkt i mindre god jord. Biokol är ett sätt att samtidigt förbättra jorden och binda kol för tusentals år.

Biokol bildas vid ofullständig förbränning av biomassa. Pilotprojektet i Högdalen Stockholm för framställning av biokol har varit framgångsrikt och nu planeras en större anläggning. <https://www.di.se/hallbart-naringsliv/ny-forskning-de-vill-radda-klimatet-med-kol/>

Staten bör genom informationsinsatser och ekonomiskt stöd främja byggande av biokolsanläggningar vid fjärrvärmeverk och andra anläggningar där biomassa förbränns i stor skala. Stödet kan vara kopplat till att en viss del av det producerade biokolet ska användas lokalt för att ge förutsättning till klimatvänliga stadsodlingar på fler platser än som i dag är möjligt.

Jasmine Waara

Inför beredskapslager av frö till jordbruk och amatörodlare. Stärk Sveriges matsuveränitet.

Sammanfattning

Den nuvarande livsmedelsstrategin sker på bekostnad av lokal matproduktion. Vi behöver ändra vår strategi; långsiktig svensk matsuveränitet bör vara av högsta prioritet. En grundförutsättning för att lyckas är att säkra beredskapslager för insatsvaror till jordbruket. En sådan mycket viktig insatsvara som ofta glöms bort är frö för matproduktion. Hemträdgårdar och kolonilotter är en bortglömd resurs som vi gör klokt att inkludera i en nationell beredskapsplan för matproduktion, insatslagret bör därför täcka behovet av frö för matproduktion för såväl kommersiella aktörer som för amatörodlare.

Föreslagna åtgärder

Riksdagen bör besluta om:

- Prioritering av svensk matsuveränitet genom att säkra beredskapslager för grundläggande insatsvaror till jordbruket.
- En nationell plan för ökad svensk matsuveränitet genom beredskapslager av frö för matproduktion (för både kommersiella aktörer och amatörodlare).
- Inkludera hemträdgårdar och kolonilotter (amatörodlare) i en nationell beredskapsplan för matproduktion.

Motiv och bakgrund

Den nuvarande livsmedelsstrategin fokuserar på ökad tillväxt, konkurrenskraft, global handel och teknisk innovation. Detta sker på bekostnad av lokal matproduktion, lokala kretslopp och småskaligt jordbruk.

fortsättning # 85

Vi behöver ändra vår strategi; långsiktig svensk matsuveränitet bör vara av högsta prioritet. En grundförutsättning för att lyckas med detta är att säkra beredskapslager för insatsvaror till jordbruket. En sådan mycket viktig insatsvara som ofta glöms bort är frö för matproduktion. I nuläget produceras dessa fröer av enskilda internationella aktörer utomlands och fraktas via långväga transporter till Sverige, ett system som gör oss sårbara för både potentiella handelsblockader och bränslebrist. Småskalig matproduktion är mest pålitlig eftersom den inte är beroende av maskiner och drivmedel till dessa. Jag menar att detta insatslager därför bör täcka behovet av frö för matproduktion i händelse av kris eller krig för såväl kommersiella aktörer som för amatör odlare. Hemträdgårdar och kolonilotter är en bortglömd resurs som vi gör klokt i att inkludera i en nationell beredskapsplan för matproduktion.

Frö för matproduktion har lång livslängd i fryst tillstånd, ett beredskapslager av detta är inte svårt att uppbringa. Storleken, innehållet och framtida fördelning av det är däremot något som kräver samordning från flera instanser och myndigheter: MSB, FOI, Jordbruksverket mfl.

Riksrevisionen, Livsmedels- och läkemedelsförsörjning – samhällets säkerhet och viktiga samhällsfunktioner, RIR 2018:6 (Stockholm, 2018)

Eriksson, Camilla, Livsmedelsproduktion ur ett beredskapsperspektiv: Sårbarheter och lösningar för ökad resiliens, MSB1223, SLU Future Food reports:1 (2018)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2017/01/prop.-201617104/>

<https://www.tradgardstrollet.se/2021/09/16/poddavsnitt-13-om-fro/>

boken Frö: jakten på framtidens mat – Anna Liljemalm & Erik Abel (2020)

examensarbete: Utbildning till diplomerad pomolog hos Pomologiskt Centrum: Produktiva trädgårdar och deras odlare, En stor och bortglömd samhällsresurs Examensarbete 2019/2021 av Britta Wedin

Anne-Marie Lindén, Eva Gustavsson

Bevara åkermarken för säkrare matproduktion i förändrat klimat och för inlagring av kol

Sammanfattning

Brukningsvärd åkermark som ger oss större delen av vår mat och som behövs för att producera bioråvaror försvinner i snabb takt för alltid. För att säkra matförsörjningen i framtiden måste all brukningsvärd åkermark bevaras. Eftersom de flesta invånare i vårt land saknar kopplingar till landsbygd och odling i dagens samhälle, saknas den förståelse som krävs för att bevara åkermarken och stifta nödvändiga lagar.

Markens bördighet kan gynnas av ökad kolinlagring, d.v.s. ökning av mullhalten. Ge anslag till forskning och kunskapsspridning om vilka brukningsmetoder som ger bäst effekt på detta.

Föreslagna åtgärder

- Ökad folkbildning om vikten av att ha en lokal livsmedelsförsörjning
- Införliva bevarandet av brukningsvärd åkermark i samhällets miljömål
- Ge åkermarken ett starkt lagstadgat skydd
- Ge anslag till forskning och kunskapsspridning om hur jordens bördighet bäst kan bevaras och kolinlagringen ökas

Motiv och bakgrund

Vår goda åkermark som ger oss större delen av vår mat försvinner i snabb takt för alltid när den bebyggs, planteras med barrskog eller översvämmas av stigande havsnivå. Det krävs också allt mer odlingsbar mark för att tillgodose den ökande efterfrågan på biobränsle och organiska råvaror.

fortsättning # 89

En sannolik följd av klimatförändringarna är att skördarna per hektar minskar. Klimatsommaren 2018 blev skörden i Sverige i stort sett halverad, och nu ser vi stigande matpriser runt om i världen som delvis kan hänföras till extremväder, enligt Livsmedelsföretagen.

Se <https://www.livsmedelsforetagen.se/carl-eckerdal-okande-ravarukostnader-kommer-leda-till-hojda-matpriser/>,

<https://www.etc.se/inrikes/daerfoer-kan-matpriserna-stiga-maanga-laender-paaverkas-redan>. FN har i en läckt klimatrapport slagit fast att skördarna i världen redan minskat med 10 %.

Se <https://supermiljobloggen.se/nyheter/lackt-ipcc-rapport-klimatkrisen-kommer-fundamentalt-forandra-livet-pa-jorden/>.

Dessutom ökar efterfrågan på biobränsle och bioplaster när medvetenheten om klimatförändringarna växer. Om de ska bli ett alternativ till det fossila, kommer enorma arealer att krävas för produktion av biomassa.

Det går tyvärr inte att flytta åkrarna till något annat ställe när de "är i vägen" för något byggprojekt. Odlingsbar mark som möjliggör kommersiellt hållbar odling med god avkastning finns i begränsad utsträckning och kan inte konstrueras fram. Denna oerhört viktiga naturresurs måste få ett starkt lagstadgat skydd och bevarandet införlivas i samhällets miljömål.

Har dagens människor någon uppfattning om varifrån maten egentligen kommer när vi bara kan hämta så mycket vi kan äta och ännu mer i butiken? Med bättre förståelse för hur systemet och kretsloppen fungerar skulle det sannolikt inte gå att bebygga så mycket jordbruksmark som mänskligheten har gjort de senaste decennierna. Därför behövs en stark satsning på folkbildning om vad begreppet åkermark innebär och vilken betydelse den har.

Vi måste även vårda den brukningsvärda åkerjorden väl för att den ska bevara sin bördighet till kommande generationer. Vi kan öka bördigheten samtidigt som vi lagrar in kol/dioxid/ från atmosfären i marken genom att öka mullhalten. Här behövs mer forskning och/eller spridning av forskningsresultat i fråga om vilka brukningsmetoder som ger bäst effekt på kolinlagringen och bördigheten på billigaste och effektivaste sätt.

Läs mer här: <https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-och-klimatet/jordbruksmarkens-varden>

Ola Gabrielson, Janine O’Keeffe

Konkret mätmetod för uppföljning av klimatåtgärder (Från KR18)

Sammanfattning

Fler och fler kommuner och andra organisationer vill bidra till klimatomställning, men undrar vad som är bäst att göra. För att följa upp sitt eget arbete och att jämföra med andras resultat behövs ett mätinstrument. Här föreslås ett sådant, baserat på FNs Hållbara Utvecklingsmål SDG 2015.

Föreslagna åtgärder

Vi föreslår att

- Regeringen utarbetar en standard för uppföljning av kommunernas klimatarbete, exempelvis baserat på FNs Technical Report UNSC 6754.

Motiv och bakgrund

I grunden vet forskningen vad som behöver göras för att undvika en klimatkatastrof: Snarast sänka utsläppen av växthusgaser, helst till noll eller negativt om det är möjligt, anpassa infrastruktur för de väntade klimatförändringarna, ställa om matproduktion till inhemsk produktion av tåligare grödor och nya proteinkällor, flytta samhällen bort från låglänta kuster, mm.

Detta arbete måste kunna följas upp för att rätt prioritera vidare åtgärder. För att jämföra resultat är det en fördel om det finns en standardiserad, konkret, och enkel metod att utvärdera resultatet, som en checklista. Detta underlättar också internationellt samarbete. En sådan internationell standard kan baseras på FNs 17 Hållbarhetsmål och den konkretisering av dessa som anges i Technical Report UNSC 6754. Arbetet med att ta fram denna pågår, och varje implementering är därför preliminär.

fortsättning # 105

Många självklara indikatorer ligger utanför den enstaka organisationens kontroll men kan biläggas som klimatsignaler. Andra åtgärder är svåra att mäta annat än indirekt via den mängd pengar som spenderas.

FÖRSLAG

Ett enkelt exempel på checklista för en kommuns klimatarbete skulle kunna se ut som följer:

Allmänna Klimatsignaler:

Vattennivå lokal kust

Nederbördsmängd lokalt senaste 12 månader

Jordens medeltemperatur avvikelse

UNSC 6754 Kommunens klimatindex (KPI)

Target 07.2 Procentandel förnybar el producerad inom kommunen.

Target 07.3 Energiförbrukning per invånare resp per anställd.

Target 08 Andel invånare med jobb/skola inom 5 km.

Target 8.9,12.b Investering i hållbar turism och fritid, antal anställda.

Target 09.1,4 Investering i hållbar produktion och transport.

Target 11.2 Kapacitetsutnyttjande % av kollektivtrafik i högtrafik.

Target 11.5 Kostnad för naturhändelser (döda/skadade, skadade allmänna resurser, skadade privata resurser).

Target 12.3 Procentandel kastad mat i hushåll/restaurang.

Target 12.5 Omsättning reparationer, återvinning, och begagnathandel.

Target 12.7 Andel av offentlig upphandling som uppfyller Klimatramverket.

Target 12.c Subventioner till fossilanvändning.

Target 14.3 Vattendrag och sjöar pH-värde. Algväxt

Target 15.2,.b Andel skogsmark, antal träd i stadsmiljön. Investering i återskogning.

Target 15.5 Antal rödlistade arter, antal utrotade denna period.

Johanna Karlsson

Underlätta minskande av ekologiskt fotavtryck

Sammanfattning

Som det ser ut idag importerar Sverige mer än vad vi exporterar. Att importera livsmedel och produkter som vi själva kan tillgodose vår marknad bör begränsas då transporter står för en extremt stor del av den klimatris vi står inför globalt.

Att importerat kött kostar mindre än vårt svenska kött måste förändras, klimatmässigt bör det importerade vara betydligt dyrare än det svenska. Dessutom behöver våra agronomer en ökad försäljning och vårt samhälle behöver dem för att bevara en levande landsbygd och en ökad biologisk mångfald.

Föreslagna åtgärder

Öka konsumentens kostnad för importerat kött.
Minska konsumenternas kostnader för ekologiskt hållbara livsmedel.
Främja konsumtionen av svenskproducerade produkter och svenska livsmedel.

Motiv och bakgrund

I dagens livsmedelsbutiker kostar Irländsk och Dansk kött mindre än Svenskt kött. Att se till att svenska bönders kött säljs mest i affärerna gynnar både klimatet med minskande transporter och våra bönder omsättning. Att höja priset på det importerade eller sänka på de svenska produkterna är något som måste göras för att alla invånare ska kunna välja svenskt kött.

Detta bör även gälla när det kommer till frukt och grönsaker, de svenskodlade bör vara betydligt billigare än de importerade valen i grönsaksdiskarna.

Många av konsumenterna som handlar i våra butiker har inte råd att lägga mer pengar på de ekologiska eller svenskproducerade produkterna, men dessa produkters omsättning gynnar det nationella ekonomiska flödet, likaså den globala klimatfrågan, så därför bör dessa produkter ha ett lägre pris än de importerade och oekologiska produkterna.

Thorsten Laxvik, Håkan Lutz

Skogsbruket ska öka biologisk mångfald och kolinlagring

Sammanfattning

Skogsbruket måste förändras i grunden. Det kräver en annan form av förvaltning. Bolagsskogarna bör återföras till folklig förvaltning i moderna allmänningar som har betydande andra värden än ekonomisk vinst i fokus, till exempel byggande av civilsamhällen med tillitsproduktion.

För att genomföra detta krävs att bolagsskogarna först nationaliseras och därefter förfolkligas. Naturen ska brukas utan att förbrukas.

Föreslagna åtgärder

Statsmakterna föreslås besluta:

- att utreda hur en nationalisering av bolagsskogarna ska gå till
- att utreda hur ett förfolkligande av skogarna ska ske
- att förbjuda förbrukning av naturvärden som biologisk mångfald och inlagrat kol i skogsbruket

Motiv och bakgrund

Skogen – skaffereri, apotek och kyrka

I skogslandet Sverige, norr om de feodala traditionerna, har skogen betytt mat, läkande växter och plats för liv och troende. Genom skogsavvittringar, privatiseringar av allmänningar och marknadens inträde i ekonomin har synen på skogen förändrats. Den ses idag huvudsakligen som en ekonomisk resurs där sociala och ekologiska värden fått stå tillbaka. Konsekvenserna av ekonomismen ser vi i form av dramatisk minskad biologisk mångfald och utebliven kolinlagring.

fortsättning # 107

Statligt ägande av skogarna är inget alternativ till privat. När staten eller kapitalet kommer över naturresurser ser vi att det till största delen endast kommer ut vinster, sopor och förstörelse. Stora oersättliga värden förbrukas. Svenskt skogsbruk måste förändras i grunden. Och det brådskar.

En skog är ett komplext system av bäckar, berg, fåglar, mikroliv, lavar, kärleväxter, rovdjur, idisslare med mera. Och träd och människor. Skog i denna bemärkelse är starkt reducerad i Sverige och istället ersatt av plantager. Med enfald som signum.

Skogsbruk bör underställas följande krav:

1. Den biologiska mångfalden ska öka. Det betyder främst återinförande av idisslarna i skogen. För 150 år sedan var all skog betad.
2. Kolilagringen ska öka nu. Det betyder främst starkt reducerad avverkning och upphörande av trakthyggesbruk.
3. Energiförbrukningen måste reduceras kraftigt, inte minst av fossila bränslen. Det innebär främst reduktion av pappersmassaproduktionen och transporter.
4. Uppkommet kapital ska satsas lokalt. Det innebär upphörande av koloniala relationer till skogslandet.

Som första steg i denna process bör skogarna som ägs av landets skogsbolag överföras till staten. Därefter bör de skogarna återgå till folklig förvaltning i moderna allmänningar där sociala, ekologiska och ekonomiska värden ska viktas lika.

Allmänningarnas ekonomiska och ekologiska funktion är att bruka utan att förbruka. Dess sociala funktion är att producera tillit, den fundamentala ingrediensen i samhällsbyggen. Människors självorganisering är vägen. Staten kan skapa förutsättningar.

Eva Gustavsson

Beskattning och återanvändning/återvinning av betong

Sammanfattning

Betong är ett mycket energikrävande material. Framställningen förstör även grundvattnet på Gotland. Återanvändning och återvinning behöver främjas.

Det behövs en särskild betongskatt och även krav på återanvändning och effektiv återvinning, gärna även av andra byggmaterial.

Tegel har liknande användningsområden men mycket bättre miljöegenskaper. Det är i dock nuläget billigare att lägga betongpannor på tak än tegel, och betongen har i allmänhet kortare livslängd.

Föreslagna åtgärder

- Inför en särskild skatt på betong
- Inför krav på återanvändning och effektiv återvinning
- Sprid information om alternativen

Motiv och bakgrund

Betong är ett hållbart och beständigt material, men även mycket energikrävande vid framställningen. I år har vi lärt oss att grundvattnet på Gotland blir förstört av Cementas verksamhet där, och att samhället är villigt att offra både detta grundvatten och förtroendet för demokratiska institutioner för att kunna fortsätta slösa med betong. Vi borde låta turerna kring Cementas miljöhantering bli en väckarklocka att motverka användning av betong där alternativ finns eller återanvändning kan ske.

fortsättning # 116

Ett par exempel:

Det är i nuläget billigare att lägga betongpannor på taket än tegel. Livslängden är dock normalt kortare även om betongen är mer hållbar mot direkt mekanisk påverkan. Se <https://takdirekt.se/skillnaden-mellan-tegel-och-betongpannor/> och <https://www.takläggarestockholm.net/betongpannor-eller-tegelpannor>. Gissningsvis inleds de flesta takrenoveringar idag med att krossa fullt funktionsdugliga tegelpannor ner i en container.

Vid byggande av murar kräver utförande företag att det ska ske med användning av betong även om det gäller murar och stödmurar av natursten. En rejäl betongskatt skulle vara ett incitament att utveckla bättre och mer klimatvänliga metoder.

På återvinningscentralerna slängs stora mängder hela användbara betongplattor, -plintar och -rör. Och de krossas oftast till fyllmaterial istället för att återanvändas eller återvinnas på ett bättre sätt. Kommunerna behöver få krav på sig att skapa former för återanvändning av betong och även av andra byggmaterial, som fönster, dörrar, trä, tegelpannor och annat.

Elisabeth Lundqvist, Karl Petré

Radikalt mindre sopor

Sammanfattning

I Sverige slängs varje år ca 500 kg/person. De beräknas fördubblas till 2050. Förbränning ger CO₂-utsläpp. Mycket plast hamnar i haven. Sopexport blir offantliga sopberg i fattiga länder med stor hälsorisker. Avfallssystemet måste vara effektivt, enkelt och hållbart. Sopsammansättningen måste minskas radikalt.

Föreslagna åtgärder

- Minska sopsammansättningen drastiskt och elda inte.
- Avfallssystemet måste vara effektivt, hållbart, enkelt att använda samt begripligt för och understött av medborgarna.
- Kampanjer måste uppmuntra medborgarna att återvinna.
- Återvinningsbara men färre och mindre förpackningar.
- Egen behållare för hämt-mat, eljest dyr förpackning.
- Kommuner måste ta hand om matavfall från hushåll och institutioner

Motiv och bakgrund

Ett års sopor från svenska hushåll skulle kunna fylla hela Globen ända upp till taket 48 gånger om. Det är ca 500 000 ton. 2050 beräknas de ha fördubblats.

Vi eldar upp våra sopor för uppvärmning av byggnader genom fjärrvärmesystemet. Om vi har brist på dem importeras sopor från andra länder. Vi importerar 1,3 miljoner ton sopor, varav 550.000 ton är hushållsavfall. CO₂ mängden ökar i värmeverkens skorstenar. Tekniken att fånga upp CO₂ finns men är dyr och den slutliga förvaringen i jorden finns det inte lösningar för.

De importerade soporna består till 12,5 procent av plast. Drygt 30 000 ton plastavfall exporteras till länder utanför Europa varje år. Exporten bidrar till nedskräpningen av världshaven.

Stora mängder exporteras och deponeras i ohyggliga sopberg världen över där många fattiga söker hitta något som går att få ersättning för. Dessa människor utsätter sig för stora hälsorisker.

fortsättning # 117

Våra växande sopberg är en baksida på tillväxtideologin. Vårt nuvarande sätt att producera, konsumera, använda och slänga saker fungerar inte. Vi behöver ta hand om jordens resurser på ett effektivare sätt, annars räcker de inte till. Det är dags för en cirkulär ekonomi i Sverige och globalt! Sverige står bakom de globala målen, där mål 12 inkluderar sopor.

För att förhindra skenande avfallsmängder krävs radikala åtgärder:

- Sopmängden måste minska drastiskt.
- Systemet med avfallshantering måste vara effektivt, begripligt, enkelt att använda och helt försvarbart ur hållbarhetssynpunkt.
- Annan uppvärmning av lokaler måste ersätta sopförbränningen.
- Förbud sopexport utan kontrollerbara hållbarhetscertifiering.
- Återkommande kampanjer måste uppmuntra medborgarna att återvinna.
- Minska mängden förpackningar och gör dem återvinningsbara.
- Egen behållare för take-away-mat, eljest dyr förpackning.
- Lagstifta att kommuner tar hand om matavfall från hushåll och institutioner.
- Plastrecepten måste bli färre så att det blir lättare att återvinna.
- Följ upp hur producentansvaret följs.
- Förbud att krossa tekniska föremål, t ex mobiler.

Källor:

Avfall Sverige

Sv. Naturskyddsförening

Naturvårdsverket

Stellan Hamrin, Inger Björk

Anpassning till förändrat klimat när det gäller sötvatten

Sammanfattning

Klimatförändringen leder till stora förändringar vad gäller vattenkvalité, nederbörd och avrinning och kan redan ha skapat allvarliga problem för människors hälsa och välbefinnande. Det krävs forskning och konkreta åtgärder för att motverka förändringar som inte kan undvikas. Det kräver också ett utökat strandskydd och restaurering av våra sjöar och vattendrag.

Föreslagna åtgärder

Strandskyddet vid sjöar och permanenta vattendrag fastställs till minst 100 m inkl. hänsyn till den pågående havsnivåhöjningen.

Vattendirektivets krav på God Ekologisk Status och Potential (reglerade vatten) uppfylls senast år 2033 i alla vatten.

En kriskommission bestående av fristående forskare tillsätts för att försöka fastställa orsaken till brunifieringen och fisk- och fågeldöden.

Motiv och bakgrund

Klimatet i Sverige kommer att förändras oavsett vilka åtgärder vi nu vidtar. Detta gäller inte minst vatten där vi redan nu kan ange hur mycket havsnivån stiger och hur mycket vattenföring, vattennivåer och vattenkvalité i sjöar och vattendrag förändras. Dessa förändringar måste hanteras på ett rättvist och jämlikt sätt för att undvika allvarliga skador. För att minimera klimatproblem i de stora städerna och underlätta matförsörjningen och dess klimatpåverkan är det önskvärt med en ökad befolkningstillväxt på landsbygden.

fortsättning # 124

Klimatförändringen innebär ökad nederbörd, ökade krav på vattenförsörjning och en ökad produktion av vattenkraft. Det i dag lagstadgade kravet på rent vatten i nivå med "nära för-industriell vatten-kvalité" måste därför realiseras 2033 genom kraven på God Ekologisk Status/Potential i alla vatten med möjlighet till undantag för enstaka vattenförekomster.

Den av regering (S och Mp) och en majoritet i Riksdagen (dessutom M och KD) införda lagförändringen som innebär att de utbyggda norrländska floderna nästan helt ska undantas från kravet på restaurering, måste därför korrigeras. En mindre del av den ökning av energi-produktionen som klimatförändringen skapar bör användas för miljöförbättrande åtgärder som garanterad minimi-tappning, fauna-passager och skonsammare regleringar i de större vattenmagasinen.

Strandskyddet för sjöar och vattendrag måste skärpas för att värna den biologiska mångfalden, allmänhetens tillträde till stränder och vatten och för att skydda bebyggelse från översvämningar. Dessa åtgärder bidrar därmed till att respektera samernas rättigheter som urfolk.

Sjöar, vattendrag och kuster påverkas idag av förändringar som bara delvis kan förklaras. Hit hör den pågående brunifieringen av våra vatten (delvis orsakad av dagens skogsbruk, fågel- och fiskdöd liksom sjukdoms-symptom hos lax, torsk och strömming längs våra kuster (delvis orsakad av brist på tiamin (vitamin B1)).

Stellan Hamrin, Inger Björk

Anpassning till klimatförändringar när det gäller hav och kuster

Sammanfattning

Havsnivån stiger f.n. med 5 mm/år och denna hastighet ökar årligen. År 2100 är risken runt 10 % att den övre sannolika havsnivån är runt + 2,5 m, vilket påverkar alla bostäder och installationer längs våra kuster och dricksvattenförsörjningen för ca 3 miljoner människor i hela Mälarenregionen. De bedömningar som gjorts av SMHI – och som alla svenska myndigheter och kommuner utgår från i sin planering – har varit felaktiga och är inte längre giltiga. Regeringen måste därför omedelbart ta tag i denna fråga.

Föreslagna åtgärder

- Regeringen omedelbart tillsätter en kriskommission för att genom kvantitativ riskanalys bedöma framtida havsnivåer.
- Regeringen därefter beslutar om nödvändiga åtgärder och bidrar med medel i tillräcklig omfattning.
- Regeringen påbörjar arbetet med att säkra Vättern som vattentäkt också för Mälarenregionens 3 miljoner människor.

Motiv och bakgrund

Havsnivån stiger f.n. med 5 mm/år och kommer runt år 2100 att stiga med runt 20 mm/år. Såväl fristående forskare, USA:s federala myndigheter och IPPC i den senaste rapporten (2021) har pekat på dessa problem som mycket allvarliga. Inklusive effekterna av den pågående utvecklingen vid Antarktis med "shelf-isar" som lyfter från bottenarna innebär detta en risk på 10 % av havsnivån år 2100 har stigit med 2,5 m globalt. Det innebär inklusive landhöjningen för Skåne en nivåhöjning till år 2050 på runt 1 m och för Mälaren-regionen en motsvarande nivåhöjning på 0,5 m. Detta kräver omfattande klimat-anpassningar.

fortsättning # 125

Den svenska expertmyndigheten SMHI har redan 2008 på kommersiellt uppdrag av Stockholms stad garanterat att havsnivån år 2100 har stigit med högst 0,5 m vid Mälarens utlopp och med 1 m vid Skåne. Denna uppenbara underskattning av risken för en betydande havsnivå-höjning har SMHI kommunicerat genom att undanta effekterna av "shelf-isens" sammanbrott för sin bedömning utan att nämna detta. Alla svenska myndigheter utgår därför från att den högsta globala havsnivån år 2100 är + 1,0 m (utan landhöjning) nyligen korrigerat till + 1,1 m. Planering för de högre nivåer som IPCC och andra redovisat saknas helt. Dock har SMHI på förfrågan från andra myndigheter helt nyligen redovisat att man inte längre står fast vid nivån + 1,0/1,1 m och man hänvisar till varje byggherres skyldighet att själv ansvara för kunskaps-inhämtning. Det är därför mycket hög tid att vidta åtgärder.

Havsnivå-höjningen innebär stora problem längs hela den svenska kusten och särskilt i södra Sverige p.g.a. den obefintliga eller ringa landhöjningen där. Hamnar, bryggor, utloppet från industrier, reningsverk och kärnkraftverk och bads-stränder och bryggor måste byggas om. Fastigheter, vägar och annan infrastruktur måste flyttas. Brofundament kan komma att påverkas.

Nya Slussen, som reglerar Mälarens nivå, byggs f.n. utifrån den globala nivån + 1,0 m (inte + 2,5 m), vilket innebär att hela Mälarens regionens vattenförsörjning (sjön Mälaren) riskerar slås ut runt år 2050. Möjligheter att genom kompletterande åtgärder förhindra detta saknas. Mälarens region kommer då att behöva en ny vattentäkt och Vättern är då i praktiken det enda alternativt och ett gott sådant förutsatt att pågående planering för gruvbrytning vid Gränna och flygvapenskjutningar i Norra Vättern stoppas. Skapandet av en helt ny vattentäkt för 3 miljoner människor kan beräknas ta runt 25 år och arbetet måste därför påbörjas snarast.

Anders Sjösten och Elisabeth Rosenberg

Utsläpp av koldioxid från torvbrytning och torrlagda torvmossar

Sammanfattning

Att åter lägga torvmossar under vatten för att förhindra utsläpp av koldioxid.

Föreslagna åtgärder

Att åter lägga torvmossar under vatten för att förhindra utsläpp av koldioxid. Lämpliga mossar bör identifieras där åtgärder snabbt skulle kunna verkställas.

Motiv och bakgrund

Utsläppen av koldioxid från torrlagda torvmossar ska enligt uppgift vara av samma storleksordning som utsläppen från hela personbilstrafiken. Problemet tycks ha varit känt under många, många år men inte varit i fokus hos oss eller i samhällsdebatten. I flera andra länder tycks dock frågan ha fått stort utrymme. Flera regeringar hos oss har under åren hanterat frågan och tycks ha gett positiva intentioner men stannat när det kommit till konkreta åtgärder. Minskningen av koldioxidutsläppen från torrlagda torvmarker kan kanske ske genom att täppa igen diken mm som då skulle innebära att mossarna åter hamnar under vatten och att syre då inte längre kommer åt torven och bildningen och utsläppen av koldioxid upphör eller åtminstone minskar. I vissa fall kanske det t.o.m. skulle vara möjligt att då anlägga våtmarker som fungerar som biologiska reningssteg och/eller som positiva rekreativmiljöer.

Anders Sjösten och Elisabeth Rosenberg

Sponsring av fossila drivmedel

Sammanfattning

Ta bort subventioner av fossila bränslen och istället gynna de verksamheter man vill prioritera genom subventioner på annat sätt.

Föreslagna åtgärder

Ta bort subventioner av fossila bränslen och istället gynna de verksamheter man vill prioritera genom subventioner på annat sätt.

Motiv och bakgrund

För att gynna viss yrkesmässig verksamhet som använder mycket energi i har man bestämt att stödja dessa genom att de inte behöver betala den normala drivmedelsskatten. Detta innebär alltså att man skattemässigt stödjer användningen av fossila drivmedel.

Vår tanke och förslag är därför att ta bort subventioner av fossila bränslen och istället gynna de verksamheter man vill prioritera genom subventioner på annat sätt.

Dessa ekonomiska incitament kommer driva utvecklingen mot mindre användning av fossila drivmedel och öppna för nya lösningar.

Lina Hammarstrand

Klimatsmart livsmedelskonsumtion inom de planetära gränserna

Sammanfattning

Köttkonsumtionen bidrar till stora utsläpp av växthusgaser och dessa måste vi minska. Därför måste vi minska konsumtionen av kött genom skatt eller andra lämpliga styrmedel. Vi måste ställa krav på minskat inköp av kött i offentliga upphandlingar och ställa krav på att köttet som köps till skolor och andra offentliga miljöer ska vara producerat i Sverige. En åtgärd för att bevara den hotade biologiska mångfalden är att öka konsumtionen av ekologisk och närodlat mat. För att konsumenterna ska kunna välja livsmedel med lägst klimatpåverkan behöver ett obligatoriskt system för CO₂-avtryck skapas.

Föreslagna åtgärder

- Minska köttkonsumtionen genom skatt eller andra lämpliga styrmedel
- Ställ krav på minskat inköp av kött i offentliga upphandlingar och krav på att köttet som köps ska vara producerat i Sverige
- Gynna mat producerad i Sverige
- Öka konsumtion av ekologisk och närodlat mat genom skattereduktion eller andra lämpliga styrmedel
- Inför obligatorisk märkning av livsmedelsprodukters koldioxidavtryck

Motiv och bakgrund

För att nå Sveriges klimatmål om nettonollutsläpp till år 2045 och Parisavtalet behöver inte bara hela jordbruket ställa om och minska sina utsläpp av växthusgaser, utan hela samhället behöver ställa om och ändra sina matvanor. Köttkonsumtionen bidrar till stora utsläpp av växthusgaser och dessa måste vi minska. Svenskarnas köttkonsumtion har ökat med ca 40 procent under perioden 1995 och 2018, vilket är negativt både för klimatet och för hälsan med ökad risk för bland annat cancer. Dessutom är ca hälften av det kött som konsumeras i Sverige importerat från andra EU-länder med sämre djurhållning.

fortsättning # 134

För klimatet och hälsan måste vi därför minska konsumtionen av kött genom skatt eller andra lämpliga styrmedel. Vi måste ställa krav på minskat inköp av kött i offentliga upphandlingar och ställa krav på att köttet som köps till skolor och andra offentliga miljöer ska vara producerat i Sverige.

Besprutning av grödor påverkar den biologiska mångfalden negativt då insekter, bin och fjärilar dör av bekämpningsmedlen. Dessutom äter vi människor grödorna och kan få i oss de giftiga ämnena som framförallt kan påverka små barn. De giftiga ämnena från besprutningen sprids dessutom till jorden och grundvattnet vilket påverkar både djur, växter och människor. Vi måste hålla oss inom de planetära gränserna och just den biologiska mångfalden är en av de nio planetära gränserna som tillsammans med klimatet redan har bedömts överskridits. Vi är i kanten av den sjätte massutrotningen och vi måste därmed göra allt för att bevara den biologiska mångfalden. En åtgärd för detta är att öka konsumtionen av ekologisk mat. Vi behöver även öka den närodlade maten, vilket gynnar både Sverige och klimatet på grund av minskade transporter och därmed fossila utsläpp från drivmedel.

Idag är det väldigt svårt för konsumenter att jämföra klimatpåverkan från olika livsmedel då det vanligtvis inte finns någon information av detta på produkterna. För att konsumenter ska kunna göra medvetna val och välja livsmedel med lägst klimatpåverkan behöver ett obligatoriskt system för märkning skapas. Detta behöver inte inkludera en livscykelanalys på hela produkten utan det skulle kunna räcka med att några delar av livscykeln inkluderas såsom tillverkning och transporter. Systemet behöver vara uppbyggt så att samma delar av livscykeln inkluderas och att ett bestämt antal växthusgaser finns med såsom koldioxid och metangas exempelvis. Detta görs för att livsmedlets koldioxidavtryck ska kunna jämföras på lika villkor och att konsumenter ska kunna göra klimatsmarta och medvetna val.

Naturvårdsverket 2021. Svensk konsumtion och produktion av kött.
<https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/kott-konsumtion-produktion/>

Lars Hultén

Öka insikten om kopplingen mellan klimatet och den biologiska mångfalden samt mångfaldens betydelse för mänskligheten

Sammanfattning

Enligt en undersökning av Novus om de viktigaste politiska frågorna intar Miljö och Klimat en fjärdeplats. Mindre än hälften, 43%, av svenskarna ansåg i Augusti 2021 att Miljö och Klimat är en av de viktigaste politiska frågorna. Svenskarna tror mer på globala initiativ.

Detta förhållande ger anledning att ifrågasätta om svenskarna har förstått vår egna miljöpåverkan och hotet från minskad biologisk mångfald i Sverige.

Vi behöver öka förståelsen för och insikten om den biologiska mångfaldens avgörande betydelse för vår försörjning av livsmedel med hög kvalitet och för vår hälsa.

Föreslagna åtgärder

Genomför en bildningskampanj för att öka insikten om den biologiska mångfaldens avgörande betydelse för mänskligheten.

Målgruppen är hela den svenska befolkningen. För att nå snabb effekt bör befintliga strukturer användas.

En programdefinition tas fram av Miljödepartementet med stöd av experter och medel görs sedan tillgängliga att söka för organisationer som kan anordna utbildningsinsatser.

fortsättning # 135

Motiv och bakgrund

Storskaliga klimatförändringar kan ur ett svenskt perspektiv te sig avlägsna och svåra att påverka.

Insikt saknas bland både politiker och allmänheten om det smygande hotet från minskad biologisk mångfald i Sverige. Som art har människan en enastående förmåga att anpassa sig till olika miljöer och man kan därför förledas att tro att den pågående artutrotningen inte är ett direkt hot mot vår egen existens.

Problem som t.ex. utfiskning är visserligen påtagliga och insikt finns om att bi-död är ett hot mot pollinering. Men kunskapen är låg om hur snäva nischer många insekter lever inom och hur specialiserade djur högre upp i näringskedjan är.

Den biologiska mångfalden har också en avgörande betydelse för många ekosystemtjänster. Förutom livsmedelsproduktion så är t.ex. nedbrytningen av organiskt material avgörande.

På senare tid har också kunskapen ökat om mikroorganismernas betydelse för vår hälsa. Mikrobiomet påverkar vårt näringsupptag, vårt immunförsvar och vårt välmående. Förändringar i mikrobiomet kopplas till flera av vår tids välfärdssjukdomar.

Vi människor måste förstå på vilket genomgripande sätt vår existens är förbunden med det övriga ekosystemet och hur klimatförändringar riskerar att minska den biologiska mångfalden och ödelägga livsviktiga näringskedjor. Det handlar om mycket mer än förlusten av arter på hög nivå i ekosystemen.

Klimatfrågan kan komma närmare folks vardag om kunskapen ökar om hur klimatförändringar genom förändrade biotoper och minskad biologisk mångfald har en påtaglig effekt även på lokal nivå. Därmed kan motivationen att ändra beteende öka liksom det politiska trycket på att politiker skall agera.

Ola Gabrielson, Janine O'Keeffe

Vi måste få en utsläppsfri byggsektor

Sammanfattning

Klimatproblemen är komplexa, men om det är någonting som är självklart så är det att vi måste sluta släppa ut växthusgaser, punkt. Material som ger utsläpp "finns" alltså inte längre. Det betyder att vi inte längre kan bygga sådant som kräver de materialen. Detta är en självklar sanning, men tycks vara svårt att fatta för byggbranschen och för våra makthavare.

Föreslagna åtgärder

- Minska användningen av cement, stål, tegel, och glas genom klimatskatter och/eller ransonering.
- Minska byggsektorn generellt genom att avstå från eller senarelägga stora statliga projekt tills byggsektorn är utsläppsfri.
- Stimulera husbyggande i trä. Begränsa bygghöjd och justera andra regler för att passa träbygge.
- Bygg om och renovera istället för att riva och bygga nytt.

Motiv och bakgrund

Vår Miljö- och klimatminister sa då han intervjuades 21-10-30 om varför Cementa fick förlängt tillstånd att bryta kalk att "Vi vet att vårt samhälle behöver cement för att också kunna ställa om till att bli mer hållbart. Vi behöver bygga ut järnvägssystemet, vi behöver bygga ut mer vindkraft för att få mer förnybar el till vår industri och våra transporter, vi behöver bygga fler hus för att vi har bostadsbrist."

Genom historien har människor byggt hus och annat av material som de hittat i naturen. I Sverige har de traditionella byggmaterialen varit sten, trä, och lera. Inget av dessa är ett perfekt material, men de fanns, och det fanns gott om dem. I modernare tid har material som tegel, cement, stål, och glas tillkommit; fortfarande ursprungligen från naturen men förädlade med hjälp av energi. Även energin kom från naturen, framför allt som fossila bränslen.

fortsättning # 136

Den springande punkten här är att allt som människor byggt har byggts av material som fanns i naturen, och vi har anpassat vårt byggande efter materialens begränsningar. Vi skulle kunna byggt mycket högre, starkare, och mer effektivt om vi haft ett bättre material, men det ideala byggmaterialet finns inte.

Klimatproblemen är komplexa, men om det är någonting som är självklart så är det att vi måste sluta släppa ut växthusgaser, punkt. Material som ger utsläpp "finns" alltså inte längre. Det betyder att vi inte längre kan bygga sådant som kräver de materialen. Detta är en självklar sanning, men tycks vara svårt att fatta för byggbranschen och för våra makthavare.

Den järnvägsutbyggnad som ministern talar om handlar om helt nya spår för att förkorta restiden mellan de tre största städerna med någon timme. Mer förnybar el behöver vi främst därför att industrin vill fortsätta växa. Hus kan mycket väl byggas i trä.

Förr i tiden brukade man säga att "man måste rätta mun efter matsäcken", det vill säga att man kan bara göra det som man har resurser till. Även om många tycks ha glömt det så gäller den begränsningen i högsta grad idag. Klimatkrisen gör att vi måste tänka om, vi kan helt enkelt inte fortsätta bygga vår ekonomi på ingredienser som ytterligare förstör våra chanser att överleva. Men att tänka om tycks vara svårt för våra beslutsfattare.

Birger Eneroth

Förbjud kärnvapen i Sverige. Ratificera FN-beslutet TPNW

Sammanfattning

Fred är bättre än krig. Ett kärnvapenkrig hotar hela mänsklighetens överlevnad på planeten. Katastrofer skall förebyggas - icke förorsakas.

Rädda klimatet på jorden!

Förbjud kärnvapen. NU!

Föreslagna åtgärder

Sveriges riksdag bör snarast besluta att förbjuda kärnvapen i Sverige.

Ratificera FN-beslutet om förbud: TPNW. Och uppmuntra andra länder att också göra det.

Bygg ut vind- och solkraft i stället för att satsa så mycket pengar på krigsmakten. Bygg fred i världen.

Motiv och bakgrund

Nu har 57 stater ratificerat FN-beslutet om förbud mot kärnvapen. Men inte Sverige. Det är mycket skämmigt. Idag är det nio stater som har kärnvapen och om det i framtiden blir kanske 90 stater så växer risken för kärnvapenkrig mycket kraftigt. Det är mycket viktigt att även Sverige förebygger krig.

Läs gärna mer om Förenta Nationerna som bildades för 75 år sedan efter andra världskriget. FN bildades för att främja och bygga fred på jorden. Och läs gärna om TPNW som är beslutsförslaget. Och ICANW som är en internationell fredsorganisation som driver på. Den fick Nobels fredspris för ett par år sedan. Rädda klimatet. Bygg fred!

Å Birgers Eneroths vägnar, registrerat av Karin Petersson

Christer Gullberg

Mera stöd till jordbruk som månar om klimat och miljö

Sammanfattning

Nuvarande jordbruksstöd utgår ofta med ersättning per hektar. I stället bör stödformer till ekologiska kretsloppsjordbruk som tillämpar regenerativa jordbruksmetoder stödjas.

En utökning av kolsänkor i jordbruksmark och i jordbrukslandskapet bör prioriteras och stimuleras. Det kan ske genom stöd för vallodling, odling av fleråriga grödor och undvikande av åkermark i träda, eftersom obevuxen mark leder till kväveläckage.

Stöd kan också ges för plantering av alléer, kantzoner häckar med mera och inte minst för att återväta dikade våtmarker. När en markägare vidtar flera åtgärder som stödjer bå

Föreslagna åtgärder

- Ge uppdrag till Jordbruksverket att ta fram stödformer till ekologiska kretsloppsjordbruk som tillämpar regenerativa jordbruksmetoder så att dom kan konkurrera med jordbruk som inte tar hänsyn till klimat och miljö.

Motiv och bakgrund

Ekologiska kretsloppsjordbruk har svårt att konkurrera med konventionellt jordbruk eftersom det saknas tydliga mål och stöd för klimatåtgärder inom jordbruket.

Stig Sjöstedt

Halvera snarast bilismen i Sverige

Sammanfattning

Halvera bilismen i Sverige och starta i storstadsregionerna Mål: Halverad bilkörning/mil i Sverige till 2025. Halverat antal bilar till 2030-2035. Omedelbart stopp för motorledsutbyggnad, även av pågående som Förbifart Stockholm. Budskap: Det finns ingen miljö- eller klimatvänlig bilism och inga miljö- eller klimatneutrala bilar. Sammanräknas produktion och drift av olika bilar, livscykelanalys, är budskapen varierande beroende på hur man räknar mm, men såväl gamla som nya bilar ger orimligt stor klimatpåverkan.

Föreslagna åtgärder

Halverad bilkörning/mil i Sverige till 2025.
Halverat antal bilar till 2030-2035.
Omedelbart stopp för motorledsutbyggnad i Sverige, även av pågående utbyggnad som Förbifart Stockholm.
Starta i storstadsregionerna.

Motiv och bakgrund

Halvera bilismen i Sverige med start i storstadsregionerna Mål: Halverad bilkörning/mil till 2025. Halverat antal bilar till 2030-2035. Omedelbart stopp för motorledsutbyggnad i Sverige, även av pågående som Förbifart Stockholm. Budskap: Det finns ingen miljö- eller klimatvänlig bilism och inga miljö- eller klimatneutrala bilar. Sammanräknas produktion och drift av olika bilar, livscykelanalys, är budskapen varierande beroende på hur man räknar mm, men såväl gamla som nya bilar ger orimligt stor klimatpåverkan.

fortsättning # 144

Minskad körning av gammal bil minskar givetvis omedelbart klimatbelastningen. För att nå mänsklighetens uppsatta klimatmål och än mer de nödvändiga klimatmålen måste sannolikt dessutom varje ny bil, även elbil, ersätta minst två gamla fossildrivna bilar och dessutom köras så lite som möjligt. Det är gigantisk brist på koldioxidneutrala drivmedel, även av koldioxidneutral el i Europa och i övriga världen, och biodrivmedels framtida tillgång och nytta är ifrågasatt. Som exempel framgår av arbetsplanen för Förbifart Stockholm att motorleden planeras för en Stockholmsregion som 2035 har 69% mer vägtrafik än 2007. Detta samtidigt som Trafikverkets miljöexpertis sedan 2010 framför att trafiken i storstadsregionernas tätortsområden måste minska med 20-30% till 2030 och i Sverige som helhet med 10-20% för att transportsektorns klimatmål skall kunna nås.

Minns Greta Thunbergs ord i sitt sommarprogram 2020 som löd "Den enda metod som finns tillgänglig i tillräcklig skala redan i dag, det är att helt enkelt sluta göra vissa saker." En av Sveriges främsta klimatforskare sade på ett digitalt seminarium 2020 om fossilfria transporter något i samma anda, att det nu är viktigare att inte sälja fossildrivna bilar än att sälja elbilar.

Helene Henriksson

Kompromissa inte bort skogen, vår största kolsänka och den biologiska mångfalden!

Sammanfattning

Läget är akut, eftersom vi bara har 10–30 år på oss att minska klimatutsläppen! Skogen fungerar inte som kolsänka idag, då det enligt forskningen tar 50–100 år innan skogen har absorberat koldioxiden från skogsindustrin. Dessutom läcker kalhyggena koldioxid.

Riksdagen måste därför besluta att inrätta ett oberoende klimatråd samt att stoppa klimatutsläppen från kalhyggen, utdikad mark och jordbruk. Beslut om att stödja s.k. kontinuitetbaserade skogsbruk behövs också, både för klimatet och för att öka den ekologiska mångfalden samt minska risken för insektsangrepp, stormskador och bränder.

Föreslagna åtgärder

Klimatutsläppen ökar och klimatmålet är i fara. Det är därför bråttom att gå från ord till handling!

1. Ett klimatråd av forskare och experter inrättas som yttrar sig innan politikerna beslutar om åtgärder
2. Skog, hav och våtmarker skyddas; koldioxid- och metanutsläpp stoppas
3. Inga nya kalhyggen tillåts, de läcker koldioxid!
4. Stöd ges för en övergång till s.k. hyggesfritt skogsbruk

fortsättning # 148

Motiv och bakgrund

1. Klimatförändringarna accelererar nu allt snabbare och fler och fler av jordens ekologiska system rubbas. Enligt FN:s vetenskapliga klimatpanel, IPCC är läget akut. Förutsatt att hav, våtmarker och skogar fortsätter att absorbera hälften av klimatutsläppen, visar deras beräkningar, att världen endast har ett kvarvarande utsläppsutrymme på ca 400 miljarder ton koldioxid, vilket motsvarar ca nio års utsläpp på samma nivå som idag *1. • För att klara klimatmålen är det viktigt att riksdagen låter inrätta ett klimatråd med oberoende forskare och experter. Dessa ska sedan yttra sig, innan riksdagen beslutar om lämpliga klimatåtgärder.

2. Forskningen visar nu att det finns tecken på att havet, skogen och våtmarkernas förmåga att suga upp koldioxid, håller på att försvagas och att de i stället börjar avge koldioxid och metan. Vilket i så fall ökar risken för oåterkalleliga effekter. Eftersom läget är akut, kan vi inte enbart fokusera på tekniska lösningar, utan vi måste även skydda våra naturliga kolsänkor *1. Annars riskerar vi enligt klimatexperten Johan Rockström, att förvärra läget ytterligare! *2.

Klimatutsläppen från utdikad mark och jordbruket står för ca 20 resp. 14 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Dessa klimatutsläpp når genom olika vattendrag även havet. • Riksdag och regering bör därför besluta att berörda myndigheter får ansvar för att utsläppen av koldioxid och metan från utdikad mark och jordbruket upphör. Utdikad mark läggs igen, alternativt återskapas våtmarken. Jordbrukets utsläpp reduceras bl.a. genom satsningar på ekologisk odling och eldrivna arbetsfordon.

3. Forskningen visar att kalhyggerna avger koldioxid under 10–12 år, efter avverkningsen och att det tar ca 30–40 år innan övriga träd har sugit upp samma mängd koldioxid *3. Parisavtalets mål om halverade klimatutsläpp till år 2035 och netto noll till 2045, är därför i fara. • Det är därför viktigt att riksdag och regering beslutar att skydda äldre naturskog och stoppa kalhyggesavverkningen av övrig skog. Även beslut om att stödja skogsägarna genom ett slags "Klimatklivsbidrag" eller skatteavdrag behövs, för en övergång till s.k. kontinuitetsbaserat skogsbruk.

4. Kompromissa inte bort skogen - som kan bli vår största kolsänka, utan skydda den! Enligt Kjell Prytz docent i fysik * 4, dröjer det ca 50–100 år för skogen att "suga upp" koldioxidutsläppen från skogsindustrin. Problemet är att klimatkrisens tidsram bara är 10–30 år. Träden i ett s.k. kontinuerligt skogsbruk, blir äldre och kan därför absorbera mer koldioxid innan avverkning, än träden i ett kalhyggesbruk. Fördelarna med ett kalhyggesfritt skogsbruk är många. Sådana ligger också i linje med EU´s nya klimatlag, som säger att förrådet av skog och den

fortsättning # 148

---

ekologiska mångfalden ska öka. En blandskog, minskar risken för skador vid stormar och bränder samt gynnar granbarkborrens fiender, hackspetten och myrbaggen. Även tillgången på bär ökar, liksom möjlighet till avkoppling och rekreation. Eftersom risken för insektsskador minskar, kan virkeskvalitén och exportintäkterna öka, liksom möjligheterna att återanvända byggnadsmaterialen.

Tomas Hahn, forskare i ekologisk ekonomi *5, anser inte att dagens skogsbruk är hållbart i längden, men att en övergång till kalhyggesfritt skogsbruk både kan ge lönsamhet och maximera klimateffekten. Enligt Anders Tivell *6, som bedriver ett sådant skogsbruk, sköter skogen mestadels sig själv. I Tyskland har man tjugofem års erfarenhet av den hyggesfria "Lübeckmodellen". Enligt Knut Sturm *7, en av företrädarna för den modellen, är den mer lönsam än andra. Skälet är att man endast avverkar träd som är så stora att de ger bra pris hos sågverken. Även om det blir mindre kvar till massaframställning, virke och biobränslen om förrådet av skog ökar, anser professor Erik Furusjö *8, det möjligt att producera tillräckligt med skogsbränsle för flygets och båttrafikens behov, om bilarna elektrifieras. Byggnadernas uppvärmningsbehov, kan enligt Svante Axelsson *9, samordnare för regeringens projekt "Fossilfritt Sverige", tillgodoses genom spillvärme från industrin och serverhallar. En stor del av Sveriges skogsråvara exporteras idag som pappersråvara. Vid övergång till hyggesfritt skogsbruk har det papper som framställs, fördelen att vara klimatvänligt producerat. • Eftersom det idag endast finns 1% kalhyggesfria skogsbruk i Sverige, behöver riksdagen stödja en övergång till sådana skogsbruk. Regeringen bör även ge Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra studier av kalhyggesfria skogsbruk Referenslista: *1 och *2. Artikel i DN 2021-10-30 med rubriken " Mer vatten måste skyddas för att klara miljömålen" av Johan Rockström, Potsdam Institute for Climate Impact Research m.fl. *3,*5, *6,*7,*8 och *9 enligt SVT:s program Vetenskapens värld, "Slaget om skogen", 4 * Kjell Prytz docent i fysik, replik i DN- debatt 2021-12-31; " Att bränna trädprodukter är ingen klimatlösning"

150

Birgitta Hedström, Tord Björk

Gör klimatpolitiken internationalistisk genom att lyfta fram arbetet för Fred på Jorden och Fred med Jorden

Sammanfattning

Gör klimatpolitiken internationalistisk genom att lyfta fram arbetet för Fred på Jorden och Fred med Jorden som en samlad uppgift och visa på behovet av samarbete över alla gränser där kampen för miljön, solidaritet med flyktingar och mot krig är centralt.

Föreslagna åtgärder

Minska sårbarheten genom stöd till avspänning.
Stöd finska initiativet för en ny europeisk säkerhetskonferens .
Arbeta för gemensam säkerhet över nationsgränserna för fred, miljö och rättvisa.
Bevara alliansfriheten och skriv på FN:s konvention om kärnvapenförbud nu!
Stoppa kapprustningen och satsa på rättvis klimatomställning.
Stärk lokalbefolkningens roll i civila beredskapen.

Motiv och bakgrund

Avspänning internationellt är viktigt för att kunna rusta ner och överföra resurser till klimatomställningen i alla länder. Motverkande av fiendebilder riktade mot andra utomlands är viktigt för att också motverka fiendebilder inom länder. Så kan den tillit öka som lägger grunden för den gränsöverskridande rättvisa klimatomställning som behövs. Ett ensidigt fokus på yttre fiender och militär säkerhet behöver få minskad plats till förmån för mänskliga säkerhet och beredskap för kriser som den klimatnödläget ställer oss inför.

Sanya Falkenstrand, Tomas Agnemo, Anna Rosenhall, Gabriella Westberg, Annika Strohl, Kerstin Vickman, Therese Wallberg, Michaela Vaughn, Bobbi Augustine Sand, Elina Johansson, Sanna Eklund, Matilda Sundqvist, Katrin Söderlund, Florina Lachmann

Ökad självförsörjningsgrad genom att främja småskalig regenerativ, lågteknologisk och innovationsdriven självhushållning

Sammanfattning

Denna motion förespråkar ökad självförsörjningsgrad genom att främja en småskalig, regenerativ, lågteknologisk och innovationsdriven självhushållning. Detta leder bla till att livsmedelsstrategin bör revideras. Flera politiska incitament ges för att visa på exempel på hur en skulle kunna arbeta i denna riktning, men en arbetsgrupp bör tillsättas för att undersöka detta vidare med inbjudna småproducenter och föreningar inom självförsörjning och landsbygdsutveckling. För att förstå varför detta är viktigt behövs kunskapsspridning om den komplexitet av problem vi står i, främst om resursbristen.

Föreslagna åtgärder

Vi efterfrågar politiska incitament som stärker självförsörjningsgraden genom att främja en småskalig, regenerativ, lågteknologisk och innovationsdriven självhushållning. Revidera livsmedelsstrategin.

Motiv och bakgrund

Klimatfrågan är något som allmänheten förstår är ett reellt hot. Den senare tiden har kunskapen även nått den engagerade delen av befolkningen att den biologiska mångfald är hotad. Men det finns en myriad av övriga problem som gemensamt bildar en mycket komplex bild av vad det är vi egentligen står i.

fortsättning # 151

Tar en in detta, vilket vore självklart, så blir lösningarna någonting helt annat än vad som förespråkas idag. Den allvarigaste av dessa övriga problem är resursbristen, speciellt energibristen. Det råder en omfattande energiblandhet i alla delar av världen som tillsammans med övrig resursbrist och naturkatastrofer kommer att försätta miljarder i en akut livshotande situation.

Vi kommer att slängas tillbaka till en energinivå likt förindustriell tid, vare sig vi vill eller ej. Att inte förbereda för detta tyder på stor inkompetens eller oförmåga att hantera och erkänna situationen.

I och med att politik bygger på populism så är det förståeligt att politiker inte kan föra någon annan agenda än vad folket är mottagliga för. Den förmodade inkompetens eller oförmåga att kunna överskåda komplexiteten samt den påtagliga populismen driver politiker att fortsätta inom tillväxtagendan som därmed för en ekomodernistisk propaganda. Satsningar på alternativa energikällor och en fortsatt tillväxtpolitik är ett tydligt sådant allvarligt felsteg som leder oss från reella lösningar. Vind, vatten och sol är förnybart, men inte dess moduler som genererar energi. Vi kan inte lösa klimatkrisen och energibristen genom att fortsätta att förstöra miljön ytterligare. Det visar även på en fundamental okunskap om hur energität den konventionella oljan har varit - den går inte att ersätta! Fossil energi är det som har byggt den globala civilisationen, men eran med den billiga fossila energin är nu förbi. Dessutom kommer inte de sällsynta jordartsmetallerna att räcker till för att bygga upp detta system samt precis som allt annat globala nord tar för givet så bygger detta på att vi förslavar och försätter andra i mänskligt lidande.

Det politiker dock kan göra, när det själva ökat sin kompetens inom komplexiteten, är att främja en kunskapsatsning för att informera folket om komplexiteten och skapa fritt utrymme att utbilda i alla åldrar, på alla utbildningsnivåer som stärker självförsörjningsgraden.

Med självförsörjningsgrad menas här ej enbart matproduktion, utan även en ökad självförsörjning inom alla övriga livsstödjande kunskaper som står sig helt fri från ett beroende av en industri. Vi behöver förbereda för att återuppta och utveckla kunskaper inom exempelvis natur-, och växtbaserad medicin, hygien, traditionella hantverk, spånadväxter, maskiner som drivs av rörelseenergi m.m.

Matproduktion är dock den mest väsentliga delen inom självförsörjningen. Äta bör en annars dö en. Men här innefattar en så otrolig mängd andra viktiga problemområden som kan lösas med en vettig livsmedelsproduktion. Och det enda vettiga är en småskalig, lågteknologisk och innovationsdriven matproduktion som kan sammanfattas inom termen regenerativt småskaligt lantbruk. Vi kan med detta skapa:

fortsättning # 151

Förutsättningar för fler överlevande i den snart kännbara civilisationskollapsen

Ökad biodiversitet

Vitaliserade jordar och därmed en naturlig och gratis kolinlagring

Vattensäkerhet

Minskat näringsläckage

Minskat slaveri

Matresiliens

Matsuveränitet

m.m.

Regenerativt småskaligt lantbruk innefattar t.ex:

Betesdrift

Lantraser

Skogsträdgårdar

Polykulturer

Kulturarvssorter

Integrerad odling och djurhållning

Exempel på politiska incitament för att öka Sveriges självförsörjningsgrad:

Ekonomiska styrmedel som gör att fler kan flytta till landet. Extra insatser till de som där skapar regenerativ småskalig självförsörjning. Detta skulle t.ex. kunna vara att en får skattelättnader i exempelvis tre år eller sina studieskulder avskrivna eller extra förmånliga bostadslån.

Ekonomiska stöd som når småbrukare.

Kommunanställda matproducenter med 10% öppen verksamhet för studiebesök och praktik. Att försörja sig på regenerativ matproduktion är en illusion. Däremot skapar det samhällelig kunskap och beredskap att öka självförsörjningsgraden och därmed resiliensen. Maten skulle kunna gå till skolverksamheter.

Säkerhetskontroller som småbrukare har råd med, men främst:

Lätta på säkerheten för primärproduktion, mathantverk och natur- och växtmedicin - inför t.ex. en märkning likt: "Denna produkt har ej genomgått kemikalieinspektionens kontroller". Säkerhet är bra men det stoppar upp det akuta nödläget att skapa en kunskapsbas för en ökad självförsörjningsgrad.

Utbildning inom regenerativ småskalig självhushållning i alla åldrar på alla utbildningsnivåer.

Statlig satsning på kulturarvssorter och lantraser och skogsträdgårdar.

I och med detta bör t.ex. den rådande livsmedelsstrategin och EU:s projekt "Från jord till bord" totalt revideras.

<https://vimeo.com/373029922>

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421513003856>

<https://www.youtube.com/watch?v=DQN9t-g2J-0>

Amanda Tas, Lena Wallin

Bioenergi är inte klimatneutralt - avveckla skattelättnader

Sammanfattning

Bioenergi är inte CO₂-neutralt och ger omedelbara CO₂-utsläpp vilket bidrar till växthuseffekten, precis som vid förbränning av fossila bränslen. Bioenergi ger även upphov hälsovådliga luftföroreningar. I ett öppet brev till EU parlamentet varnar närmare 800 forskare för att skogliga biobränslen kan ge större kolutsläpp än fossila bränslen. Trots det redovisas CO₂-utsläppen från bioenergi inte i den officiella klimatstatistiken i Sverige utan ses som nollutsläpp. Skattelättnader till bioenergi från skog behöver avvecklas till förmån för minskad energiförbrukning & energieffektivitet.

Föreslagna åtgärder

Inkludera de faktiska biogena utsläppen från förbränning av all bioenergi inkl. svartlut från pappersindustrin i Sveriges officiella statistik av växthusgasutsläpp. Inkludera indirekta utsläpp från markanvändning i Sveriges officiella statistik av växthusgasutsläpp.

Avveckla alla skattelättnader till bioenergi från skog. Inför investeringsstöd för minskad energiförbrukning & energieffektivisering.

Motiv och bakgrund

Bioenergi anses vara en förnybar och klimatneutral energikälla. CO₂-utsläppen redovisas som nollutsläpp i officiell klimatstatistik och bioenergi är därför undantagen både från energiskatt och koldioxidskatt i Sverige och EU. Bioenergi står idag för Sveriges näst största energitillförsel efter kärnkraft och är den största så kallade förnybara energikällan i Sverige sett till slutlig energianvändning (ca 140 TWh).

fortsättning # 154

Bioenergi är inte koldioxidneutralt och ger även upphov till hälsovådliga utsläpp av små partiklar (PM 2.5), svart kol, flyktiga organiska kolväten (VOC) samt PAH-föreningar som är carcinogena. Vid förbränning av bioenergi frigörs CO₂ omgående vilket bidrar till växthuseffekten på samma negativa sätt som fossila bränslen. Atmosfären gör inte skillnad på kol från förnyelsebara eller fossila bränslen. Det tar många år att kompensera för dessa kolutsläpp: i ett 50-100 års perspektiv kan biobränslen ha en högre klimatpåverkan än fossila bränslen på grund av ett lägre energiinnehåll än olja och kol. Mer CO₂ släpps därför ut per energienhet. Detta sker oavsett om skogsbruket är hållbart eller inte. Dessutom är kalavverkning den dominerande skogsbruksmetoden i Sverige vilket i sin tur bidrar till stora CO₂-utsläpp (ca 18 miljoner ton CO₂ per år). Självfallet måste även användningen av fossila bränslen minska snabbt.

I ett öppet brev till EU parlamentet i januari 2018 varnar närmare 800 forskare för att skogliga biobränslen kan ge större kolutsläpp än fossila bränslen:

<https://empowerplants.files.wordpress.com/2018/01/scientist-letter-on-eu-forest-biomass-796-signatories-as-of-january-16-2018.pdf>

Även det europeiska forskningsrådet European Academies' Science Advisory Council (EASAC) uppmanar till internationella restriktioner mot bioenergi från skog.

Ca 7 % av den skog som nettoavverkades i Sverige 2018 blev till brännved av trädstammar (s.k. stamvirke). Även om man bara tar tillvara på restprodukter från skogsbruket i Sverige kommer de i regel från kalhuggna skogar och restprodukterna behövs för att tillföra skogsmarken näring och för att främja den biologiska mångfalden i skogen. Hyggesfritt skogsbruk används än så länge bara i mycket liten utsträckning i Sverige.

Enligt Sveriges officiella statistik har CO₂-utsläppen minskat i Sverige med ca 27 % sedan 1990 och låg på ca 51 miljoner ton CO₂ 2019. Om CO₂-utsläpp från biobränslen inkluderas ökar CO₂-utsläppen med ytterligare ca 49 miljoner ton CO₂ – nästan lika mycket som de fossila utsläppen. Enbart de biogena CO₂-utsläppen som kommer från förbränning av restprodukten svartlut från pappersmassaindustrin (ca 15-18 miljoner ton CO₂ per år) motsvarar de fossila utsläppen från Sveriges transportsektor (drygt 16 miljoner ton CO₂ år 2019). Totalt släpps drygt 100 miljoner ton biogena och fossila växthusgaser ut årligen i Sverige - CO₂-utsläppen har med andra ord inte minskat sedan 1990.

fortsättning # 154

Massa- och pappersindustrin är dessutom den i särklass energi-intensivaste industrin i Sverige (73 TWh). Pappers- och massaindustrin betalar dock inte koldioxidskatt och behöver inte heller köpa utsläppsrätter för sina årliga CO₂-utsläpp.

Det är dags att omvärdera bioenergins klimatnytta. Den ökande landanvändningen samt de förhöjda utsläppen av växthusgaser från både landomvandling och förbränning får inte bortses från. Tidsfaktorn är viktig. Vi måste undvika överskridandet av s.k. "tipping points". Det betyder att oavsett var koldioxiden eller andra växthusgaser kommer ifrån måste vi se till att ökningen av den i atmosfären tvärbromsar. Utsläppen måste hastigt ner både från fossila bränslen och från biobränslen.

Hittills har över 280 000 privatpersoner i EU skrivit under en namninsamling till EU om att skogar behöver skyddas - inte eldas upp:
<https://act.wemove.eu/campaigns/biomass-europe>

Lyssna på forskarna och folket: de indirekta utsläppen från markanvändning i samband med skogsbruk och avverkning måste beaktas i beräkningar av växthusgaser från biobränslen i Sverige. Avveckla alla skattelättnader till bioenergi från skog. Vi behöver istället införa investeringsstöd till minskad energiförbrukning, energieffektivisering och elektrifiering.

Referenser:

<https://www.dn.se/sverige/sa-forsvann-en-sjattedel-av-sveriges-utslapp-fran-statistiken/>

<https://thl.fi/sv/web/miljohalsa/luftfororeningar/forbranning-av-ved>

<https://easac.eu/media-room/press-releases/details/easac-s-environmental-experts-call-for-international-action-to-restrict-climate-damaging-forest-bioenergy-schemes/>

<https://doi.org/10.1111/gcbb.12643>

<http://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/aaac88>

http://www.easac.eu/fileadmin/PDF_s/reports_statements/Forests/EASAC_Forests_web_complete.pdf

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/gcbb.12110>

<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/statistik/statistiska-meddelanden/sm-bruttoavverkning-2019.pdf>

<https://www.ecologyandsociety.org/vol14/iss2/art32/>

<https://www.dn.se/debatt/landsbygdsministern-har-fel-kalhyggen-inte-klimatsmarta/>